49ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1260 — ՊՈԼԻՍ — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 4/17 ՕԳՈՍՏՈՍ 1905 — 15 ՀԷՄԱԶԻՒԼ ԱԽԷՐ 1323 — 4 ԱՂՕՍԹՈՍ 1321

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գալաթա Ագի Ճառաբեր, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
اوچنجی یوز وسیاسی غزیتهدر
صاحب امتیازی : اوهانس قرم
ادارهخانهسی باب عالی جادهسنده ۳۸ نومرو

ԹԱՅԱՑՄԱՆՑԻՐ ԱԳՈՐԱՎՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեց-ամեայ
Պոլսոյ համար	80 ղր.	50 ղր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

Բազմաթիւ յօդուածներ հրատարակեցինք ալքալամոլութեան վրայ և Խմբագրատան մէջ պատրաստ դանուած և հետզհետէ հասած խիստ շատ յօդուածներէն ալ դժուարահաճ ընթերցիւներ կ'ընենք որպէսզի նիւթին միօրինակութենէն ձանձրոյթ չզգայ ընթերցողը։ Լիւլէճեան էֆ.ի ներկայ յօդուածը սակայն մասնաւոր շահեկանութիւն մը ունի իր պատկերացից նկարագրութեան ու կուռ ոճին պատճառով զոր կը հրամցնենք, վստահ բլլալով որ հաճոյքով պիտի կարդացուի անոնց։

ՊԷՏՔ Է ԽՄԵԼ

Տե՛ս սա անձը, պարկեշտ, համեստ խանութպան մը կ'երեւի, բայց գործ, առեւտուր արժէք չունին իրեն համար, ընտանիք, զաւակներ իր միտքը չեն զբաղցներ. օրի խմելու փափաք մը կ'զգայ, ալքոլին պապակը զինքը կ'այրէ։ Իրիկուն է. գինետան մէջ անմահութեան փրփրալի հեղուկը անհուն խանդով կը կլլէ։ Օրուան հոգերն ու մտածումները մէկիկ մէկիկ կ'անհետին ալքոլի ամպերուն մէջէ։ Սիրտը արագ արագ կը բարախէ, լայնցած երակներէն արիւնը արագ չրջելով կը գրգռէ ուղեղն ու բոլոր գործարանները։ Անդիմադրելի ուժ մը կը զգայ հիմա, անհուն խանդ մը կը բորբոքի իր սրտին և հոգւոյն մէջ, կ'ուզէ խօսիլ, խնդալ և պարել։ Ամէնքս պարկեշտ խանութպանը հիմա համարձակ և անպատկառ է. քիչ առաջ վախկոտ, ինքնամիտի էր, հիմա յանդուգն ու ինքնագով է։ Կը խմէ, անոյշ անոյշ կը խմէ դեռ։ Աչքերը սկսան չվարիլ, լեզուն կը թանձրանայ, լորձունքը կը ցամքի։ Դրգռուած ջիղերը յոգնած թմրած են հիմա, գլուխը կը դառնայ, ձեռքերը կը դողդղան, ա՛լ ոտքի վրայ հաստիկ կրնայ կանգնիլ, կ'երերայ։ Գինովի այս վայրկեաններուն մէջ կը բթանան զգացումները, մարմնական զօրաւոր գրգռիռներն իսկ չեն ազդեր, միտքը չի կրնար ըմբռնել ու խորհիլ, դատողութիւնը մթագնած է։ Մարմնական և մտային այս չփոթութեան մէջ եթէ մաս մը կայ որ ալքոլէն չազդուիր, համակրական ջիղն է ան, որ մեր բոլոր ոչ կամական գործարանները կը կառավարէ. եթէ ան ալ ազդուէր, մահը անխուսափելի պիտի բլլար։

Այս վայրկեաններուն ալ կամքը իր դեկը կորուսած է. պատուոյ և վեհանձնութեան զգացումները ալքոլի ամպերուն ետեւ ծածկուած են, ընկերական և քաղաքավարական կապերը չկան, գձուձ չարժառիթներ և տարփական զգացումներ արթնցած են ու ինքբուռն փափաք մը կը զգայ ադզսուած տենչանքները գոհացնելու։ Անպատկառ լկտի խօսքեր կ'ըսէ, կցկըտուր երգեր կը մրմռայ, հայհոյներ կը տեղայ անվայել չարժուձեւերով։ Մոլեգնած է հիմա. իր ինքնամոռացման մէջ անգթօրէն ոճիրներ կրնայ գործել առանց գիտակցութեան։

Զինքը տեսնող բարեկամներ կը խղճան, կ'արգահատին, բայց ինք իր վիճակին գիտակցութիւնը չունի, իր գանավիժած անդունդը չի տեսներ։ Ամենք իր զաւակներն են ան, ասոնց ընկերները ուրախ զուարթ իրենց հօր վերադարձին կը սպասեն, բայց իրենք կ'ամչնան երբ իրենց հայրը փողոցին մէջ կ'երեւի պատէ պատ դարնուելէն։ Կիներու քրթմնջիւնը ու ստամբակներու ծաղրանքը դաչոյնի պէս իրենց սիրտը կը վիրաւորեն։ Դեռնէ գեղին կ'ուզեն մտնել ու չտեսնել այդ գինով հայրը որ թաղին նախատինքին առարկան է։ Ալ երեւակայեցէք, ինչ սրտամրմիկ տառապանքներ տեղի կ'ունենան իր տան մէջ. զաւակներուն վայելքին, հաղուստին և հացին դրամով գինովնալէ զատ, հայհոյուչներ ու անէծքներ կը թափէ անոնց գլխուն և շատ անգամ կը ծեծէ, կը փնտտէ զանոնք ու իր կինը։

Ինչ անլուր վիշտ ու տառապանք կը կրէ այդ կինը, մարտիրոսի ինչ անհուն համբերութեամբ դրկանքներն ու նախատինքները կը տանի։ Մարդ չի տեսներ իր արցունքը, մարդ չի լսեր իր աւերակ սրտին խղդուկ հառաչները։

Քանի՛ անգամներ այդ պզտիկները ուզեցին կոտրել փչրել օղիին չիշերը որ իրենց պաչելի հայրիկը անգութ վայրագ անձի մը փոխարկեցին, պատուհաս մը ըրին իրենց ու իրենց մայրիկին, խլեցին իրենց հացը, իրենց երջանկութեան թոյն խառնեցին և դժոխք մը ըրին այն ընտանիքը որ դրախտ մը ըլլալու խոստումն ունէր։ Քանի՛ անգամ ալ այդ հայրը իր սթափումի վայրկեանին մէջ զգաց իր կործանումը, փչրեց գաւաթ ու բաժակ, խոստացաւ ալ չխմել, բայց քիչ եւաք օղիին ծարաւը, անողոք պապակը զգաց, անիծեց այն օրը որ փորձուեցաւ դաւաթն իր չբրթունքին տանիլ, անիծեց զայն որ զինք հրապուրեց, անիծեց ու աւելի չատ, աւելի դէշ խմեց։

Առտու է. մատանջ գիշերէ մը արթնցած է հիմա, ուժասպառ ու մասամբ է, ախորժակ չունի, միտքն ու յիշողութիւնը տարտամ և մթագնած են։ Կորով չկայ վրան, գործը ձանձրոյթ և տուն ընտանիք աւելորդ բեռ կը թուին իրեն։ Կը փափաքի խմել, խմելով կը թունաւորէ իր ընտանեկան հաճոյքը և կը կորսնցնէ իր առողջութիւնն ու հանգստութիւնը։ Քիչ քիչ կ'օտարանան բարեկամները, կը պակսին յաճախորդները, կը պակսի դրամը և օր մը ալ կը ստիպուի ողորմութեան հացով կամ կնոջ ու զաւակներու աչխատանքովն ապրիլ։

* *

Երկար ու խիստ պայքարներ մղած են բարոյախօսներ ու մտասագէտներ ալքոլին չուրջ և ախտաբաններ ու բնախօսներ տարիներով զբաղեցուցած են մարդկային միտքը մեծկակ հատորներով և բանավէճերով։ Ոմանք ապացուցած են թէ ալքոլը (*) սնունդ է, ոմանք իբր դեղ յանձնարարած են զայն, իսկ ուրիշներ թոյն կոչած են։ Այսօր թէեւ ակադեմականներ վճռեն թէ ալքոլը սնունդ է, սովեալն անով կրնայ անանիլ, բայց քանի որ այս հեղուկը խմելու, առանց յաղենալու, առանց գոհացումի միշտ խմելու փափաքը կ'արթնցնէ և մարդկային կաղմուածքն ու առողջութիւնը կը քայքայէ, բնախօսներէն չատեր այս հեղուկը սնունդ չեն կոչեր այլ թոյն։ Ալքոլին պատճառաւ յառաջ եկած դաւն ու ծանր հիւանդութիւնները, մահերու յարաձուն թիւը, մարդկային տառապանքներուն, թշուառութիւններուն և ոճիրներուն տարուէ տարի բազմապատկուիլը, նիւթապէս և բարոյապէս կործանած ընտանիքներով համայնքներու վատառողջութիւնը կը ցուցնեն թէ մնունդէ աւելի սոսկալի պատուհաս մըն է ալքոլը ընկերութեան երակներուն մէջ։

Բոլոր բնախօսները կ'ընդունին թէ մեր հիւսուածքին մէջ ալքոլ չկայ և կերակուրները ալքոլի չեն վերածուիր։ Երկար և չատ անհրապոյր պիտի բլլար մէկիկ մէկիկ նկարագրել մեր մարմնոյն մէջ ալքոլին կատարած չարիքները, երկար պիտի բլլար թուել թէ ինչ աւերներ կը գործէ մեր հիւսուածքին մէջ և թէ հաճոյք մը վայելելու համար ինչ զոհողութիւններ կ'ընեն մեր կենսական գործարանները։ Սատմոքսն է առաջին նշանակը. ալքոլը կը կործրացնէ անոր պատերը, կը քայքայէ խմորիչները և անոնց մարսելու ոյժը կը տկարացնէ։ Լեարդը կամաց կամաց իր չաքարի և բնասպիտի իւրացման կենսական գործը կը դադրեցնէ երբ իր առոյգ բջիջները ալքոլին կաղմած ճարպային գնդիկներով կը վատասեռին։ Սիրտը ալքոլին ազդեցութեամբ անսան. կը գործէ մինչեւ որ իր կորովի հիւսուածքը ուժասպառ՝ տեղի տայ իւրի գնդիկներուն որոնք կուտակուելով կը մեղկացընեն մեր էն փափուկ գործարանը և անբուժելի հիւանդութիւններու կ'ենթարկեն։ Ալքոլով կը վատասեռին մեր երիկամունքի զտող գործարանները, փայծաղն ու պանկրէասը և մկանական թելերը։ Ասոնք՝ ճարպին դիզուելովը, անգգալաբար կը կորսնցնեն իրենց գործելու ուժը և կը տկարանան։ Ուղեղը՝ որ մեր մարմնոյ բոլոր գործարանները կը կառավարէ և անոնց գործունէութիւնը կ'եղանակաւորէ, ուղեղը՝ որ մեր էն կենսական գործարանն է, էն մեծ ղոնն է ալքոլին։ Իր գորշ և ճերմակ մասերու բջիջներն ու ջղաթելերը կը պնդանան, կ'անդամալուծին և կը կորսնցնեն իրենց զգալու, ըմբռնելու, դատելու կարողութիւնը և վարելու ուժը։

Ալքոլը կը գիրցնէ մեզ, ճարպ կը լեցնէ մեր լեարդին, երիկամունքին, սրտին և միաններուն մէջ. կը մեղկացնէ մեր գործօն բջիջները, կը վատասեռէ կենսական գործարանները, կը կորսնցնէ անոնց տոկալու և կռուելու ուժը և զանոնք դառն ու ծանր հիւանդութիւններու [illegible] ալքոլին զոհը տարիներով կրնայ իր ներքին հիւանդութիւնները ծածկել և չցուցնել թէ իր կայտառ թուած դէմքին ետեւ ինչ պիտեր կը ճարակին ուլիկ կը կրծեն զինքը։

* *

Մեր գաւառի անկիւնները օր մը քիչ էին գինետունները, քիչ էին հոն յաճախողները. բայց սարուէ տարի կը չատանան գինետունները հրապոյրներով մէկտեղ և հիմա աւելի չատ, աւելի ազատ են խմողները ու կարծես հարբային կարծիքը դադրած է զանոնք հալածելէ։ Միչ են գինետունները բայց քիչ չեն գինովները, որովհետեւ ամէն տուն չափով մը գինետուն է, ամէն կին ինք կը պատրաստէ օղին իրեն ու իր էրկան համար։ Կիներն ալ կը խմեն, կիներն ալ կը գինովնան և ա՜ աղէ՜ուն են տխուր կողմն է։

Այսպէս երբ այր ու կին կը խմեն և երբ տղան կը խորհի թէ օղիի չիշին մէջ մեծ հաճոյք կայ ու ինք ալ կը փորձուի գաղտուկ կամ յայտնի խմելու ու երբ տղան՝ գինով ծնողաց մարմնական հիւանդութիւններու ենթակայութիւնը և մարքի տրամադրութիւնները

(*) Ալքոլ բառով ոչ միայն գուտ ալքոլը, այլ բոլոր ոգեւոյց ըմպելիները ըսել կ'ուզենք։

—Ուրախ եմ որ դուք ալ ինձ պէս կը մտածէք, հա՛յր, ըսաւ, ձեր հրամանին պիտի հնազանդիմ ու պիտի ըսեմ ինչ որ կ'զդամ այս առթիւ. գիտէք որ մենք ո՛չ թէ Լավառէտին առջեւ արդելք յարուցանելու, այլ անոր օգնելու պարտական ենք, որպէսզի կարողանայ իր այս ճամբորդութիւնը գլուխ հանել, ինքը մի միայն ինձի համար մեզ համար, հետեւաբար մենք ալ առանց Լավառէտի գիտութեան, զայն հասցնելու ենք այնպիսի տեղ մը ուր ապահովաբար պիտի կրնար երթալ, եթէ այս մահացու արդելքները չբլլային։

—Ինչ նպատակով կ'ընէք այս առաջարկը, հարցուց հայրը։

—Նպատակս սա է որ, Լավառէտ կը փափաքէր Սան Ֆրանչիսքօ երթալ, առ այժմ անոր համար անկարելի է ցամաքէն ճամբորդել, մինակ ծովու ճամբան բաց է։ Երկու օրէն Ալեսքա անունով ամերիկեան չոգենաւ մը Բանամայէ Սան Ֆրանչիսքօ պիտի մեկնի, դիս ազատող այս երիտասարդին համար բարոյական պարտաւորութիւն ունինք փոխարինութիւն մը ընել և զայն մինչեւ Սան Ֆրանչիսքօ հասցնել։ Այս տեղէն մինչեւ Սան Ֆրանչիսքօ հեռաւորութիւնը 13, 14 օր կը տեւէ իսկ

Նուազ չէ որ կը դնահատեմ, աղջիկս, ըսաւ, բայց ասկէ աւելի ինչ կրնամ ընել ես, զինքը փրկելու համար բան մը պակաս ըրած ունի՞մ։

—Ո՜հ, այսչափը անբաւական է, հայր, գոչեց աղջիկը, արցունքները սրբելով, անիկա բնաւ կեանքը նկատի չառաւ երբ վայրագ Տօն Ժուէ քեզ բռնտարկեց և դիս ալ բռնաբարել չանալու յանդգնեցաւ։ Այո՛ վեհանձն Լավառէտը կուրծքը բացած ներկայացաւ Սպանիացիին գնտակներուն առջեւ, մեզի կը վայլէ՞ անկէ հուազ վեհանձն դանուիլ։ Լավառէտ մարդասիրաբար ըրաւ ինչ որ ըրաւ, իսկ մենք, անոր երախտիքը փոխարինելու համար է որ պիտի ընենք մեր ձեռքէն եկածը։

Մանկամարդ աղջկան այս խօսքերը խոր տպաւորութիւն ըրին Սըր Մօուլբիթնի վրայ որ վայրկեան մը լուռ մնալէ ետք,

—Դիտես, զաւակս, սը ըսաւ, հոգիիս չալի կը սիրեմ զքեզ, ինչ որ կը կարծես թէ կրնանք կամ պէտք է ընենք, ըսէ՛ անոնց ամենքն ալ պիտի ընեմ այս տղուն կեանքը փրկելու համար։

Միս Օռէթ շնորհակալութեան ակնարկ մը ուղղելով հօրը,

—Այո՛, խիստ դիւրին է, հայրիկ, պատասխանեց, Պ. Լավառէտ բարեկամ մը ունի Պ. Ժէռօլան անուամբ որ հոս Բանամայի մէջ երկրաչափութիւն կ'ընէ. այս մարդուն հետ տեսնուեցայ, անոր ներկայութեանը երկար ատեն խօսակցեցանք վիրաբոյժին հետ որ յանձնարարեց հետեւեալ կերպով փոխադրել զայն։ Լավառէտը անկողնովը մէկտեղ վերցնելով վակօն պիտի դնենք և այսպէս Բանամա պիտի հասնի. Քօլօնէն Բանամա հեռաւորութիւնը տասնըվեց տասնըութը փարսախ է, ինչ որ չպիտի մնասէ բնաւ անոր վէրքին, երբ Բանամա հասնինք, դարձեալ անկողնին մէջ դրած չոգենաւ կը փոխադրենք զայն։ Ձիս վստահացուց վիրաբոյժը որ Բանամայէն մինչեւ Սան Ֆրանչիսքօ կատարուելիք ճամբորդութեան մէջ ջերմութիւնը քիչ մը պիտի աւելցայ հիւանդին. սոսոր փոխարէն ծովային ուղեւորութեան առողջաւէտ պայմաններն ալ մեծապէս պիտի օգնեն անոր արագ բուժումին, երեք չաբաթէն ինքզինք պիտի գտնայ ու կարող պիտի բլլայ սկսած ճամբորդութիւնը չարունակելու. վստահ եղէք սիրելի հայր լմ որ Լավառէտի համար ձեր այս ընելիք մարդասիրական զոհողութիւններուն վրայ բնաւ չպիտի զղջաք։

—Քու այս յանձնարարածդ թէև բոլորովին կը հակառակի Անկլօ-Սաքսօն ցեղին զգուշաւոր բնաւորութեանը և սակայն քանի որ դուն այսպէս ազնիւ՝ բնիկ, սիրելի աղջիկս, ուզածդ ըրէ, Աստուծոյ օգնութիւնը մեզի հետ բլլայ։

Միս Օռէթի այս ըսածները չուտով գործադրուեցան։ Լավառէտի բարեկամ Ժէռօլան ալ գոհացեցաւ. Սըր Մօուլբիթնին և անոր աղջկանը որոնց նկատմամբ վերջին ծայր յարգանք տածել սկսաւ անոնց ֆրանսացի երիտասարդին նկատմամբ չունցած զոհողութիւնները տեսնելով։ Վերջապէս վիրաւոր երիտասարդը վակօն փոխադրուեցաւ։

Միս Օռէթի այս զգացումներուն մէջ յանկարծ ճամբուն վրայ հանդիպեցաւ Պօվօրիի որ Լավառէտի վիրաւորուելն ու Քօլօն փոխադրուելը լսած բլլալով,

—Ի՞նչպէս է ձեր սիրելի բարեկամը, օրիորդ, հարցուց, ես թէև կը փափաքիմ անձամբ գալ և որպէսութիւնը հարցնել, բայց համարձակութիւն չունիմ, այսու ամենայնիւ ձեր անոր նը-կատմամբ տածած զոհողութեան մասին ալ տեղեկութիւն առնելէ դադրած չեմ։

(Շարունակելի)

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆԸ

ՄԱՆԶԷՍԹՐ, 14 Յուլիս 1905

Սիրելի Խմբագրապետ

Խոստացած էի ձեզի տպաւորութիւններս գրել, բայց փոփոխութիւնը այնքան մեծ և տպաւորութիւններս այնքան չատ ու թատերական էր որ խորհեցայ քիչ մը սպասել, մինչեւ որ բաւական ուսումնասիրած բլլամ այս երկրին կեանքը և սովորութիւնը և գրեմ միայն այն բաները որոնք մեզի օգտակար կրնան բլլալ։ Որովհետեւ դասատիրակութիւնն էր որ դիս ամէնէն աւելի կը շահագրգռէր, ուշադրութիւնս աւելի այն կողմ դարձուցի և կարելի եղածին չափ չիման մէջ մտայ կրթական գործին հետ։

Տղոց և ուսանողներուն վայելած առաւելութիւնները բաղդատութիւն իսկ չի վերցներ մերիններուն հետ։ Բայց մեր ուսանողական մէթոտին և դասատիրակութեան անձուկ միջոցներէն ամէնէն աւելի տուժողը մեր մանկութիւնն է։ Այս երկրին մէջ, ինչպէս նաեւ ուրիշ լուսաւորեալ երկիրներու մէջ, մանկութիւնը ինքնին այնչարհ մը կը կազմէ. ունի իր նշանակութիւնը և կարեւորութիւնը։ Ամէն տուն զրեթէ իր nurseryն (մանկապարտէզ) ունի որոնք երբեմն այնքան նպատակայարմար կերպով կահաւորուած և զարդարուած են որ ինքզինքդ պարկներու երկրի մը մէջ կարծես գտնես։ Այդ nurseryն միայն 4էկ կամ աւելի յօդուածներու նիւթ կրնայ ըլլալ, և եթէ փափաքիք, կրնամ աւելի մանրամասնօրէն նկարագրել և դուք խորհրդածութեան առարկայ կ'ընէք ձեր թերթին մէջ։ (*)

Այդ ալիքարէը իր մասնաւոր լեզուն ալ ունի։ Մայրեր և մանկավարժուհիներ բոլորովին տարբեր ոճով մը կը խօսին իրենց պզտիկներուն հետ, nurseryէն կամ մանկապարտէզէն հեռու կը մնան ամէն խիստ խօսք, կրքոտ, անվայել խօսք կամ վարք. այդ դուռներէն ներս ամէն մարդ քաղցր, համոզիչ, սիրով և վայելուչ կերպով կը խօսի և կը վարուի։ Խրատները և յանդիմանութիւնները մեծ զգուշութեամբ կը տրուին, աչքի առջեւ ունենալով թէ իրենց դէմ գտնուող մանուկը մարդկային էակ մըն է և ունի դատողութիւն և արժանապատուութեան զգացում։

Այդ ալիքարէը ունի նաեւ իր մասալը և գրականութիւնը։ Անհամար են այն թերթերը, հանդէսները, գրքոյկները, պատմութիւնները, պատկերազարդ գիրքերը որոնք կը հրատարակուին և կը տարածուին անընդհատ։

Ըսուած է թէ դաստիարակութիւնը օրօրոցէն կը սկսի և ընթերցասիրութիւնն ալ եթէ ոչ օրօրոցէն գէթ մանկութենէն սկսելու է։ Մեր թերթերը կը դանգատին թէ Հայ ժողովուրդը անտարբեր է մասալի ընթերցանութեան հանդէպ։ Չեմ զարմանար և չեմ ալ սպասեր։ Ընթերցասէր հասարակութիւն մը ունենալու համար նախ ընթերցասէր մանկութիւն մը ունեցած բլլալու է։ Մենք ոչ ունեցած ենք և ոչ ալ ունինք։ Բատիա աննման է արդիւնքը այն ջանքերուն որոնք կը յանգին չափահասները ընթերցասիրութեան դրդելու և մղելու։ Ներշնչենք մեր մանկութեան ընթերցասիրութիւն. և հասուն ու զարդացած սերունդի մը առջեւ պիտի գտնենք զմեզ։

Եւ սակայն ո՛վ կը խորհի այս արմատական, անհրաժեշտ դարմանը հայթայթելու։ Մեր գրողներէն չատերը բանաստեղծութեան ետեւէն կը վազեն և չարաթաթերթեր զանոնք քաջալերելու վրայ են։ Ոչ մէկը կը խորհի ստանձնել խոնարհ պաչտօնը մանուկներու համար ընթերցանութեան նիւթեր հայթայթել, անոնց ճաշակները ուսումնասիրել, անոնց երեւակայութեան ու հասկացողութեան համեմատ պատմութիւններ կամ Nursery Rymes գրել որոնք միեւնոյն ժամանակ կրթիչ և չինիչ բլլան։

Հանելին և օգտակարը միացնելով պէտք է ջանանք մանուկներու փափուկ և ընդունակ սրտերուն վրայ տպաւորել այն առաքինութիւնները, որոնք ապագային մեր սերունդը բարոյապէս բարձրացնեն տիպար կեանքի մը գագաթնակէտին։ Բարոյական սանդուխէն վար իջնող սերունդին քովէն դէպ ի վեր մագլցող ուրիշ սերունդ մը պատրաստելու, չինելու, ձուլելու ենք եթէ չենք ուզեր վայելչքին վախճանը հասնիլ։

Այս խնդրոյն հետ կապուած գրական դժուարութիւնները չեմ գիտեր, բայց վստահ եմ թէ գէթ դուք անտարբեր չպիտի գտնուիք այս կարեւոր խնդրոյն հանդէպ և ձեր գրիչը պիտի գործածէք կրթական հոսանք մը

(*) Ծ. Խ. Սիրայօժար պիտի հրատարակենք յարգելի օրիորդին ապագայ յօդուածները։

—Ինչ ալ ըսեն, Պ. Լավառէտ բարեկամ մը ունի Պ. Ժէռօլան անուամբ որ հոս Բանամայի մէջ երկրաչափութիւն կ'ընէ. այս մարդուն հետ տեսնուեցայ, անոր ներկայութեանը երկար ատեն խօսակցեցանք վիրաբոյժին հետ որ յանձնարարեց հետեւեալ կերպով փոխադրել զայն։ Լավառէտը անկողնովը մէկտեղ վերցնելով վակօն պիտի դնենք և այսպէս Բանամա պիտի հասնի. Քօլօնէն Բանամա հեռաւորութիւնը տասնըվեց տասնըութը փարսախ է, ինչ որ չպիտի մնասէ բնաւ անոր վէրքին, երբ Բանամա հասնինք, դարձեալ անկողնին մէջ դրած չոգենաւ կը փոխադրենք զայն։ Ձիս վստահացուց վիրաբոյժը որ Բանամայէն մինչեւ Սան Ֆրանչիսքօ կատարուելիք ճամբորդութեան մէջ ջերմութիւնը քիչ մը պիտի աւելցայ հիւանդին. սոսոր փոխարէն ծովային ուղեւորութեան առողջաւէտ պայմաններն ալ մեծապէս պիտի օգնեն անոր արագ բուժումին, երեք չաբաթէն ինքզինք պիտի գտնայ ու կարող պիտի բլլայ սկսած ճամբորդութիւնը չարունակելու. վստահ եղէք սիրելի հայր լմ որ Լավառէտի համար ձեր այս ընելիք մարդասիրական զոհողութիւններուն վրայ բնաւ չպիտի զղջաք։

յանալ բարոյու դասար, որով մեր մասնակիցը ընթերցանութեան յարմար գիրք կամ թերթ ունենան։ Ես ալ կը ջանամ կարելին ընել, թարգմանութիւններ ընելով կամ մասնակիցներ ընելով այն կերպերը և միջոցները որոնք հոս կը գործածուին. վերջապէս բան մը որ իմ կարողութեանս տակ է սիրայօժար պիտի ընեմ փոքրիկներու զարգացումին ու դաստիարակութեանը համար։

ՆՈՒԱՐԴ ՆՕԼՃԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ

ՌՈՒՍԻԱ ՍԿՍԱԾ ԸՆԴՈՒՆԵԼ

(Եւրոպական թերթերէն քաղուած)

Հաշտութեան համար ամէնէն նպաստաւոր երեւոյթը սա՛ է թէ ժողովին գումարումէն քաւական ժամանակ առաջ, ամերիկեան և եւրոպական թերթերը կը յայտարարէին որ Պառն Բոմուրա ռուս լիազօրին պիտի յանձնէ Ճարոնի հաշտութեան պայմանները պարունակող թուղթը, և առանց վիճաբանութեան ենթարկելու զանոնք, պիտի ուզէ անմիջական պատասխան մը, «այո՛», կամ «ո՛չ»։

Բայց այսպէս չեղաւ։ Ընդհակառակն, երբ Մ. Վիթթէ ռուսական պատասխանը ներկայացուց Պառն Բոմուրայի, վիճաբանութիւնը կամ խորհրդակցութիւնը սկսաւ մէն մի նիւթի վրայ։ Առանձինքի տալիքի, կամ, ուրիշ խօսքով, սակարկութեան պէս բան մըն է որ կ'ըլլայ այս միջոցիս Բարթսմութի Նաւարանին ժողովարանին մէջ։ Երկուստեք իրենց պատճառները և առարկութիւնները մէջ կը բերեն ընդունելու կամ մերժելու համար։ Դիտելի կէտ մըն ալ կայ որ Լիազօրներու ժողովը աւելի երկրորդական և Ռուսիոյ համար նուազ դժուարաձայն խնդիրներու լուծման կը դիմի, խոշոր և լեղի պատառները եւրոպի ձգելով։ Այսպէս Ռուսիա կ'ընդունի Բարէայի վրայ Ճարոնական թերակղզիները, Ռուսիա կ'ընդունի Մանչուրիոյ Զինաստանի յանձնուիլը, Ռուսիա կ'ընդունի Արեւելեան Զինական երկաթուղիին, որուն համար անհրաժեշտ դրամ ծախսեց, Զինաստանի թողուլը։ Ամենայն հաւանականութեամբ Ռուսիա պիտի ընդունի նաեւ Բորթ Արթուրի և Տալնիի ճարոնական գրաւումը։ և ուրիշ այնպիսի կարգադրութիւններ, զորս կարելի է ընել բուն չինական հողին վրայ։

Դժուար խնդիրները կը մնան այսպէս, և թերեւս ջուրերը այդ խնդիրներուն յարուցած փոթորիկովը պղտորին։ Բուն ռուսական արժանապատուութեան հետ առնչութիւն ունեցող [illegible] դանք, Սաղալինի յանձնում, և — թերեւս Վլատիվոսթոքի բերդերուն քանդում — ահա ասոնք են հաշտութեան կամ պատերազմին հաստատուն ջիղերը։ Ասոնք կը կազմեն բուն մեծ խնդրոյն ողնայարը։ Ճարոնցիք և Ռուսք արագ արագ կը սահին միւս խնդիրներուն վրայէն կարեւորը եւրոպի թողլով առայժմ։ Բայց հո՛ս է խնդիրը, հո՛ս է դժուարութիւնը, ինչպէս կ'ըսէ Շէյքսբիր։ Այսու հանդերձ, Վիթթէի և Բոմուրայի խաղաղասէր տրամադրութիւններուն պատիւ կը բերէ սա՛ պարագան որ փոխանակ ցուլը իր եղջիւրներէն բռնելու, կ'աշխատին կողմնակի միջոցներով ելքի հնարք մը գտնել քաղաքակիրթ աշխարհին բաղձացած նպատակին հասնելու համար։ Վերջապէս դարձեալ մեծ բան մըն է Ճարոնի համար զիսնալը թէ Ռուսիա մինչեւ ո՛ր աստիճան պատրաստ է զիջումներու։ Եւ ահա կը տեսնուի թէ Ռուսիա արագ ոտքով տեղի կուտայ։ Այս իրողութիւնը պերճախօս ապացոյց մը կը նշանակուի Ռուսիոյ խաղաղասիրութեան։ Ի՞նչ որ ալ ըլլայ, նորի էր որ Բարթսմութի ժողովին մէջ պարտնոյ սկսէր քակել իր զիջումներուն կծիկը։ Բարէայի վրայ ճարոնական տիրապետութեան Ռուսիոյ կողմէ ճանչցումը կարծուածին չափ փոքրիկ զիջում մը չէ։ Եթէ լաւ յիշենք պատերազմին ծագման պատճառները, կը տեսնենք որ Բարէայի խնդիրը գլխաւորաբար քաջ գայթակղութեան եղաւ Ռուսիոյ և Ճարոնի միջեւ, և ճիշդ այդ երկրին վրայ իրենց անհամաձայնութիւնն էր որ փոթաղուց պատերազմը։ Եթէ այն միջոցին Ռուսիա ընդունէր ինչ որ հիմա կ'ընդունի, թերեւս Մանչուրիոյ մասին տարբեր կարգադրութիւն մը լլլար, և պատերազմին առաջքը առնուէր երկուքին միջեւ։ Բայց Ռուսիա անդրդուելի մնաց հիւսիսային Բարէայի վրայ իր պահանջումներուն մէջ, և իր մէկ քանի զիջումներուն փայտի մենաշնորհին մասը չը հասցնելու համար Եւրոպական Ռուսիան զինուորից Մարգարոյն Ասիոյ դէմ։ Բարէական հողին վրայ ռուսական փայտի մենաշնորհին ոտագին չափեր ունէին Ռովսիոյ Ակէքսէյ, Պէզոպրազով և Ընկ., և դլխաւորաբար սոսկ էին որ Բարթսմութի ժողովին մէջ ռուսական Մ. Արեւելեան գործակալութեան ներկայացուցիչներ և սպանիական դրշակներ չունի կուտային։

Հետեւաբար կը անսնուի թէ Ճարոնի համար դէպի հաշտութիւն մեծ քայլ մը առնուած կ'ըլլայ, երբ Ռուսիա այլ ևս չառարկէ Բարէայի մասին, որ պատերազմին սկզբնապատճառը եղած էր մինչեւ մէկ ատենան։ Դրսէն վէմ մը վերցուեցաւ մէջտեղէն։

Մանչուրիոյ մէջ ռուսական տիրապետութեան դադարումն ալ աննշան պարագայ մը, աննշան զոհողութիւն մը չէ Ռուսիոյ համար, հետեւաբար Ճարոնի համար ալ նշանաւոր արդիւնք մըն է։ Բարէայի վրայ Ճարոնական թեւաբկռութիւնը այլ ևս անօգուտ կ'ընէր արդէն Մանչուրիոյ ռուսական գրաւումը։ Պատերազմին սկիզբը Ռուսիա առնոր համար չենչցաւ այդ թեւարկութիւնը, որովհետեւ այդ զիջողութեան բնական հետեւանքը պիտի ըլլար վաղ կամ անագան Մանչուրիայէն Ռուսերուն ետ երթալը։ Մին միւսին բնական հետեւութիւնը պիտի ըլլար կարծես։

Ինչ որ տարիու կէս առաջ չեղաւ, հիմա եղաւ։

Մէկ-երկու նիստի մէջ այս խնդիրներուն կարգադրութիւնը յուսալ կուտայ հաշտարար ելք մը միւս խնդիրներուն համար ալ։ Դրամական հատուցումը, որ պատերազմական տուգանքին մեղմանուութիւնն է, պիտի ընդունուի վերջապէս Ռուսիայէն։ Ցաղթականը պիտի պնդէ այս մասին, բայց թերեւս «պատերազմական ծախք» անունով իր բրած պահանջումը քիչ մը մեղմացնէ, բայց Ռուսիա բան մը վճարելու է։ Եթէ յաղթականը Ռուսիա ըլլար, Ճարոնի ոսկին անագին քանակութեամբ Բեթերսպուրգի պիտի քաշուէր, ասոր տարբերայս չկայ։

Դիւրով Սաղալինի խնդրոյն, հոս ալ նախընթացը Ճարոնի նպաստաւոր է։ Ճարոն մինչ ա՛նպէս նկատած է թէ իր տկարութեան մէկ ժամուն Ռուսիա Սաղալինը առաւ իր ձեռքէն։ Սերունդներէ ի վեր կղզին իրենն էր, և աշխարհագրականօրէն ալ իրեն կը վերաբերի։ Եթէ կղզին ռազմագիտական կարեւորութիւն ունի Ռուսիոյ համար, ասոնոր ռազմագիտական կարեւորութիւնը ան՝ներեւ է նաեւ Ճարոնի համար, որ չուզեր թուրը պատեանը դնել ա՛նպէսի պայմաններով, որոնք կրնան քանի մը տարիէն դարձեալ Ռուսիան պատերազմի յորդորել իր կորուսած դիրքը կրկին ձեռք բերելու նպատակաւ։

Քանի որ տեւական խաղաղութիւն մը հաստատել է Հաշտութեան ժողովին նպատակը, Ճարոնի պայմանները թիւր բանաւոր են այդ արդիւնքը առաջ բերելու համար։ Եթէ կ'ուզուի աշխարհի կարեւորագոյն մէկ մասը, Ծ. Արեւելքը, իր խաղաղիկ զարգացման թողուլ իր ընկերներով և միջազգային հաղորդակցութեան քաղաքակրթիչ ազդեցութեամբ, Ճարոնի պայմանները հիմնաւոր են միայն։ Եթէ պատերազմական հատուցումի և Սաղալինի յանձնումին վրայ չպնդէ Ճարոն, տեւական չլլլար հաշտութիւնը, և ա՛յս իսկ պատճառաւ պիտի պնդէ մինչեւ վերջը, և թերեւս այս երկու [illegible] վրայ փչրուի Հաշտութեան ժողովը։ Ճարոնցիք գիտեն իրենց ի՛նչ ըսելիքը, ինչպէս գիտէին իրենց ի՛նչ ըսելիքը պատերազմին առաջ բանակցութեանց միջոցին։ Ռուսիա սխալ գործեց մտածելով թէ Ճարոնի «ամէրեանելի նուազագոյն»ը կարելի պիտի ըլլայ վերածելի ընել, այսինքն ա՛լ աւելի իջեցնել անոր պահանջումները։ Եթէ հիմակ ալ նոյն սխալը կրկնուի, արդիւնքը նոյնը պիտի ըլլայ։

Արտասահմանի մէջ սկսած է զրոյց մը տարածուիլ թէ Մեծն Բրիտանիա իր ազդեցութիւնը պիտի բանեցնէ իր դիմակցին վրայ՝ պայմանները թեթեւցնելու մասին։ Տիլլի թիլեկ-ասի այս զրոյցին ակնարկելով հետեւեալ չանկան տողերը կը գրէ.—

«Զնչը կրնար երբէք ըմբռնել որ բրիտանական կառավարութիւնը ասանկ բան մը ընէ։ Մեծն Բրիտանիա պատերազմիկ մը չէ, իր զինակիցը իրեն խորտոր չնորցուց պատերազմը վարելուն կամ զայն վերջացնելուն համար։ Պատճառ ալ չկայ որ այսպէս ընէ։ Անգլիացիք վատաւութիւն ունին Ճարոնցիներուն չափաւորութեան վրայ։ Ասանք վրէժխնդրական ոգի ցոյց չտուին Ռուսերուն հանդէպ, բայց որոշած են ծանր պայմանագրութիւն չընդունիլ, որ կրնայ նոր աղետալի պատերազմի մը սերմերը ցանել հիմա, տասը, կամ քսան տարիներու չրջանի մը մէջ։»

ՅՈՐԵՆԻ ՀՈՒՆՁԲԸ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ.—Վարչապետի ամգիական հիւպատոսը կը տեղեկագրէ իր կառավարութեան թէ յաջորդական անհնազանդ տարիներէ վերջ, ռուսական Լենատանի և Լիթուանիոյ մէջ մշակները կրնան զանէ լաւագոյն հունձքի մը ակնկալութիւնը ունենալ, որովհետեւ այդ երկու մեծ նահանգներուն ամէն կողմերէն, բացի Բալթիս նահանգէն, լուրեր կը հասնին որ թէ՛ ձմրան և թէ գարնան ցանքերը ինչպէս նաեւ բոլոր հացաբոյսերը չատ լաւ վիճակի մէջ են։ Յուլիսի կիսուն, թէ՛ ձրդ և թէ գարնան ցորենին, հնձարին, վարակին վիճակը լաւ էր ամբողջ Լիհնատանի մէջ։ Այս տարի սովորականէն կանուխ հնձուեցաւ վարսակը, և գլխաւորաբար լաւ արդիւնքներ առաւ։ Հնձային ցորենը չատ լաւ վիճակի մէջ է, և նոյն իսկ վարակէն լաւագոյն արդիւնք կը խոստանայ։ Մինչեւ Յունիսի վերջ ձմեռնային հացաբոյսերը գոհացուցիչ էին Լիթուանիոյ մէջ, վարակը մասնաւորապէս լաւ էր Կրսանս նահանգին Բոգորիի և Պիլվիշքի չրջանակներուն մէջ, բայց գէշ էր Բալիս նահանգին մէջ։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՆԱԻԱՑԻՆ ԾՐԱԳԻՐԸ.— Մովային գործոց Նախկին Նախարար Մ. Լաուրա Լօբռուա կարեւոր նամակ մը գրած է Ֆրանսական նաւային ծանուցեալ ծրագրին վրայ։ Թանի մէջ հրատարակուած է այդ նամակը, որ շատ երկար է, բայց բարեբախտաբար կարելի է համառօտել։ Մ. Լօբռուա խոշոր թնդանօթներուն նպաստաւոր է, և բնականաբար ուրախ է որ նոր զրահաւորները միջին մեծութեամբ թնդանօթներով սպառազինելու առաջարկութիւնը տեղի տուած է իրապէս ծանր կամ խոշոր հրետանիի ծրագրի մը։ Բայց դարձեալ գոհ չէ «Վէսթիէ» և «Ժիւսթիս» զրահաւորներուն թնդանօթներուն վրայ, որովհետեւ 12 ինչէգնոց առաջարկուած չորս թնդանօթները չափազանց ծանր կը գտնէ։ «Վա՛ռ թերութիւն մըն է, կ'ըսէ» բայց վերջապէս թերութիւն է։ 12 ինչէգնոց թնդանօթները՝ թէեւ ծովեզերեայ մարտկոցներու յարմար են, բայց մարտնաւերու համար լաթատ խոշոր են։

Մ. Լօբռուա չի կարծեր որ մօտաւոր մօտ կռիւը ապագային ծովային կռիւը պիտի ըլլայ։ Ընդհակառակն նաւային մասնագէտներու հետ իր խօսակցութեանց մէջ համոզուած է թէ ապագային ամէն նաւային պատերազմ ի տարկէ երկար հեռաւորութեան վրայ պիտի մղուի։ Թնդանօթներուն ծանրութեան հետ նկատի կ'առնէ նաւանանց մրակերպութեան խնդիրը, և կը յայտարարէ թէ Ֆրանսական մարտանաւերուն մէջ թնդանօթի միջին նակութիւն չկայ։ Բարթսմութի դանըւոզ Ֆրանսական նաւատորմին այս թերութիւնը անչուշտ անդլիացի նաւային մասնագէտներուն ուշադրութեան առարկայ եղած է, կ'ըսէ։

ՇԱՐԹԻՒՕԶԸ.— Ֆրանսական թերթերը կը յայտարարեն թէ յորմէ հետէ այդ ըմպելիքը պատրաստող կրօնական միաբանութիւնը վտարուեցաւ Ֆրանսայէն, կարծես անոր ճաշակն ալ աւելցաւ։ Առաջ Շարթրէօզին ի՛նչ ըլլալը չգիտցողները հիմա այդ ընտիր հեղուկին հոգի կուտան, բայց խնդիրը ա՛ն է թէ պատրաստողները մէջեղ չկան, բայց հրապարակին վրայ Շարթրէօզի չիները կը վաճառեն։ Ցայտնի է թէ կեղծերը խիստ չատցած են։ Բուն պատուական ըմպելին արդէն իսկ առատ չէր իր գտնուած տեղը, այսինքն Շարթրէօզներուն վանքին մէջ։ Հայրերուն վտարումէն վերջ երբ դատաւորը վանքին մէջ գտնուած չարթրէօզին հաշիւը կը բռնէր, տեսաւ որ քանի՝հինգ չիշ միայն կայի։ Ուրեմն ուրիշէ է հրապարակին վրայ նոյն ըմպելին առատութիւնը։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԹՐՈՒԹՆԵՐԸ.— Նախագահ Ռուզվէլթ վերջերս Նիւ Եորք նահանգին մէջ ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ Մրացեալ Նահանգաց Ներսերը վաճառականութիւնը մենաշնորհ ընող Թրըսթները օգտաք է կառավարութեան վերին հսկողութեան տակ գտնուին։ Բայց աճապարանքով կամ յանդգնութեամբ քայլեր առնելու պէտք չկայ։ Ներքին առեւտրական օրինագիծ մը պէտք է պատրաստել, մէն մի նահանգի գործադիր իշխանութեան իրաւասութիւն տալով միջոցներ ձեռք առնել երկաթուղիի կամ ուրիշ մենաշնորհներու թրըսթերուն զիջումներուն դէմ։

ՍՄԵՐԻԿՆԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՌՈՒՍԻՈՅ ՀԵՏ.— Ամերիկայի եւ Ռուսիոյ միջեւ մաքսային պայքարը, որ ուրիշ պատճառներու հետ մէկտեղ Ամերիկայի հանրութիւնը վերցուցած էր Ռուսիոյ վրայէն, թէ՛ պատերազմէն առաջ և թէ պատերազմի միջոցին, ի մօտոյ պիտի կարգադրուի։ Բեթերսպուրգի ամերիկեան դեսպան Մր. Մէյեր, որուն միջնորդութեան շնորհիւ էր որ Ամերիկայէն գաղթող Հրէից դէմ քաղաքային իրաւունքներու արգելքը վերցաւ, ամերիկեան ներածութեանց դէմ Ռուսիոյ տարբերական մաքսերուն խնդիրը ձեռք առած է հիմա։ Վերջին երկու չաբաթուան մէջ քանիցս այս մասին իսօսակցութիւններ ունեցաւ պահանջեալ նախարարին հետ, և հիմա վստահ է թէ դժուարութիւնը գոհացուցիչ կերպով պիտի կարգադրուի։

ԲՕՌՍԷՆ ԵՒ ԾԽԱՆՈՏԸ.— Տէլի թէլեկրաֆ իր Կանանց Բաժնին մէջ կը գրէ թէ Լոնտոնի արուարձաններէն մէկուն մէջ կիները ընկերութիւն մը կազմած են քօռսէ չգործածելու, քանի որ բնական զարգացման հակառակ է անիկա։ Այս տիկիններուն նպատակն է աւելի մաքուր, աւելի ազնիւ կնութիւն մը ստեղծել։ Իրենք իրենց կը զբօսնուն, երիկ մարդ պիտի չգտնուի իրենց պտոյտներուն մէջ։ Բայց այս կիները աչքերնին երիկ մարդոց վրայ սեւեռած են, մրցումի համար։ Գիտնականներու և ծխահաներու ընկերութիւնները կ'աշխատին ծխախոտի և ալքոլի գործածութիւնը բառնալ երիկ մարդոց մէջէն։ Կը տեսնէք թէ երկու սեռն ալ բան մը վրայ պիտի տայ, կիներ իր քօռսէն և երիկ մարդը իր ծխախայտը։ Ո՞ր սեռը աւելի յաջող պիտի ըլլայ։

ԿՆՈՋ ԲՈՒՆ ՏԱՂԱՆԴԸ.—Շատ քիչ կիներ կան որ, կ'ըսէ Տէլի թէլեկրաֆ, իրենց տղամարդիկներէն վերջ չարունակեն մշակել իրենց տաղանդը։ Կինը կարգալելէն վերջ այլ ևս իր տաղանդով չի չահագրգռուիր, որովհետեւ իր տարարկային հասած եղաւ, կէս մը գանելով զայն։ Կամ թերեւս երիկներն ալ չատ յարմար չեն տեսներ որ կինը կարգալելէն վերջ տաղանդ ունենայ, կամ տաղանդի գործերով զբաղի, կարծելով թէ կրնայ գայթակղութիւն առաջ գալ։ Բայց պէտք է գիտնալ նաեւ թէ կինը կարգալելէն վերջ խնամողին համար մասնաւոր հոգածութիւն մը կ'ունենայ, և հոն տաղանդի համար չատ տեղ կայ։

ԿՈԿՈՐԴԻԼՈՍԵԱՆ ՆԱԽՍԳԱՇԱՐՈՒՄՆԵՐ.— Կալկաթայի մէջ հրատարակուած Ինկլիշմէն թերթը հետեւեալը կ'ըսէ.— Կոկորդիլոսները մինչև չատ հեռուները կը հետեւին մակոյկներուն, և նոյն իսկ կը յարձակին և կը տապալեն պզտիկ նաւակները իրենց պոչին հարուածովը, մէջինները ձեռք անցընելու համար։ Երբեմն ալ կը տեսնուին ջուրին երեսը, և մինչեւ իսկ քանի մը ոտնաչափ կը մօտենան շոգենաւին, երբ սրընթաց կ'երթայ։

Ցամաքի խոշոր և աւելի յանդգն կոկորդիլոսները ցամաք կ'ելնեն մութ ատեն, կը բռնեն ու կը տանին ընտանի անասունները, այծ կամ փոքր արջառ։ Նոյն իսկ գետեղերեայ անակներուն վրայ կը յարձակին։ Բնիկներուն յարդածածուկ հիւղակները իրենց դիւրաբեկ պատերով ու դուռներով բաւական ապահովութիւն մը չեն այս հզօր սողուններուն դէմ։ Կոկորդիլոսները երբ բռնուին և անոնց որովայնը բացուի, անսովոր չէ գտնել անոնց ստամոքսին մէջ զանազան ոսկի և արծաթ։ Բնակիչներուն մէջ ասոնց գործածուկ հիւղակները կ'ելնեն մութ ատեն, կը բռնեն ու կը տանին ընտանի անասունները, այծ կամ փոքր արջառ։ Նոյն իսկ գետեղերեայ անակներուն վրայ կը յարձակին։ Բնիկներուն յարդածածուկ հիւղակները իրենց դիւրաբեկ պատերով ու դուռներով բաւական ապահովութիւն մը չեն այս հզօր սողուններուն դէմ։ Կոկորդիլոսները երբ բռնուին և անոնց որովայնը բացուի, անսովոր չէ գտնել անոնց ստամոքսին մէջ զարդեր, ինչպէս նաեւ ուրիշ անմարսելի առարկաներ, միակ ապացոյցը իրենց լափած զոհերուն մասնուն։

Երբ այս ճիւաղներէն մին աւելի կաղի և սովորականէն աւելի վտանգաւոր դառնայ, միջոցներ ձեռք կ'առնուին փճացնելու զայն, և թշնամին ետեւէն կ'իյնան մակոյկներով, որոնց մէջ գտնուողները ամենամեծ վարպետութեամբ կը շարժին։ Կոկորդիլոսը տեսնելուն պէս իրենց խոշոր կարթերը անոր վրայ կը նետեն։ Մէկն մի կարթ չուանով մը կապուած է խարսխանչի մը։ Կենդանին կը պարտաւորուի կենալ, և անա երկրորդ կարթ մը, և երրորդ մը, մինչեւ որ ուժասպառ ըլլայ։ Երբ կիսովի կը սպաննուի, ցամաք կը քաշեն զայն և կը սատկեցնեն բարձրագոչ աղաղակներով։

Հոս կրնանք յիշատակել բնիկ Հընդիկներուն կողմէ կոկորդիլոսին զանազան մասերուն բուժիչ յատկութեանց վրայ դոյացած աւելորդապաշտութիւնները։ Սողունին երկու վերին և երկու ստորին խոշոր ակռաները յօդացաւի և կաթուածի բուժման համար արդիւնաւոր կը նկատուին, և այդ հիւանդութիւններէն տառապող մարդուն մէջքէն կը կախեն զանոնք։ Կոկորդիլոսին ոսկեդրուագ մէկ խոշոր ակռան՝ մէջքէն կախուելով՝ իսթէրիի դարման կը համարուի։ Սողունին ճարպն ալ յօդացաւի բոյժ է, կ'ըսուի։ Բնիկները կ'ըսեն նաեւ որ եթէ կոկորդիլոսին պոչին մէկ մասը չորցնես և ճախ ձեռքիդ վրայ գրտնուած տեսակ մը մատանիին մէջ դնես, ամէն տեսակ հիւանդութեանց դէմ ապահովուած կ'ըլլաս։ Եթէ միսը չորցնես և արջառներուն կերցնես, դարման է պաճարախտին։ Կոկորդիլոսին հաւկիթները օգտակար են դժուարաշնչութեան պարագային։ Հաւկիթը կ'աղեն, և օրուան կերակուրներուն յատուկ թանիրին մօտ դեւ՛ին կը թաղեն։ Տասնհինգ օրէն այդ տեղէն կ'առնեն և մէջինը հիւանդին կուտան մաս առ մաս։ Այս տարօրինակ դեղին արդիւնաւորութիւնը ուղիղ կը համեմատի հիւանդին մէջ անոր առաջ բերած զղջումներին։

Նախապաշարում մըն ալ կայ որ, եթէ խոշոր կոկորդիլոսի մը մէկ ամրողջական ակռան առուի մը կամ աւազանի մը մէջ ձգես, ջուրը ա՛յն աստիճան մաքուր ընելու յատկութիւնը ունի որ յատակը գտնուած ամէն բան կրնայ ցուցնել։

ՈՃՐԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՌԹԻՒ ԽՒ՝Տ ՎԱՃԻՆԵՐ.— Մէրանի մէջ արբաթի կէս օրէ ետքը վերջացաւ հրաշակաւոր պատավարութիւնը հինգ անձերուն, որոնք Պոնմարթինի կոմսին սպանութեան գործիչ կամ մեղսակից ամբաստանուած էին։ Թուլլիո Մաւրրի և Տքր. Նուլտի ոգեղէն նկատուեցան կանխամտածութեամբ, և իրաքանչիւրը պատապարուեցաւ երեսուն տարուան մենաւոր որմարգելութեան։ Միւսները մեղսակից նկատուեցան ոճրին, և կոմսուհի Լիմտա Պոնմարթինի տասը տարուան, Տքր. Սէքի տասը տարուան, և Բոլինա Պոնէթթի սպասուհին եօթը տարուան մենաւոր որմարգելութեան դատապարտուեցան։ Այսպէս վարագոյրը կ'իյնայ իրական կեանքի մէջ պատահած տառմի մը վրայ, որ չատ աւելի իրական է քան ո և է տառմ որ երբեք ներկայացուած է թատերաբեմին վրայ։ Իտալական արդարութեան տարեգրութեանց մէջ այս դատավարութիւնը ամէնէն երկարատեւը եղած է, որուն յարուցած հանրային հետաքրքրութիւնն ալ իր նմանը չունի։ Հիմա գործը պատմենք։

1902 Օգս. 28ին կոմս Պոնմարթինի սպանուած գտնուեցաւ Պոլոնիի իր տան մէջ։ Մարմինը վէրքերով ծածկուած էր, որոնց մէն սրէն։ Սպանութենէն առաջ անակի կռիւ մը մղուած էր, որովհետեւ դիակին գտնուած սենեակը վերջին ծայր անկարգութեան մէջ էր։

Ոստիկանութիւնը անմիջապէս գործի սկսաւ չարագործները գտնելու, բայց առանց յաջողութեան։ Ցետոյ Բրոֆէսօր Մաւրրի, սպանալին անները, Պոլոնի դատաւորներուն առջեւ երեւցաւ, և ամբաստանեց իր որդին՝ Թուլլիո Մաւրրի՝ իբրեւ ոճրին հեղինակը։ Թուլլիո Մաւրրի արտասահման գացած էր, բայց իտալական կառավարութիւնը բերել տուաւ զայն։ Սակայն նորագոյն քննութիւններ ցոյց տուին թէ ուրիշներ ալ մատ ունին ոճրին մէջ, և այսպէս ձերբակալուեցան Թուլլիոյի հոմանուէին եղող սպասուհի Բոզինա Պոնէթթի, Տօքթ. Նալտի, սպանալին կինը կոմսուհի Պոնմարթինի և քանի մը ամիս վերջ ալ կոմսուհիին հոմանին եղող Տքր. Բարլօ Սէքի։

Բուն դատավարութիւնը սկսաւ 1904 հոկտ.ին, որ ամիս մը ընդհատուեցաւ ընդհանուր ընտրութեանց պատճառաւ, և այնուհետեւ դանդաղօրէն իր ընթացքին հետեւեցաւ մինչեւ որ հասաւ իր անխուսափելի եզրակացութեան։ Դատավարութեան ամէնէն տառմաթիք դէպքերէն մին, որուն միջոցին 400ի չափ վկաներ լսուեցան, Թուլլիո Մաւրրի խոստովանութիւնն էր, որուն համառօտութիւնը սա՛ է թէ ինքը սպաննած էր կոմս Պոնմարթինին՝ վրէժը լուծելու համար իր քրոջ, որուն հետ իբր թէ չատ դէշ կը վարուէր սպանեալը։

Կոմսուհի Թէսսալինա Պոնմարթինի խոտաղի հնչակաւոր ակնարոյժ և ծերակուտական Բրոֆ. Անթոնիո Մաւրրիի անդամներէն մին էր Տքթ. Սէքի, բրոֆէսէօրին սիրական աչակերտը և ասոր գեղանի կոմսուհիին միջեւ տաքուկ բարեկամութիւն մը ծայր առած էր։ Նոյն իսկ ատեն մը խօսք եղաւ կարգել զանոնք իրարու հետ, բայց յանկարծ բարեկամութիւնը պաղեցաւ, և վերջապէս անծանօթ պատճառով մը Սէքի արգիլուեցաւ բրոֆէսէօրին տունը մտնել։

1891ին, երբ Թէսսալինա Մաւրրի այցելութեան գացած էր Բաուա քաղաքի մը բարեկամներու, հոն հանդիպեցաւ կոմս Պոնմարթինի, ազնուապետական ընտանիքի մը գեղադէմ շառաւիղին, և կարճատեւ դարպասումէ մը վերջ ամուսնացան։ Երկու զաւակներ ծնան ամուսնութենէն, անդրանիկը աղջիկ և երկրորդը մանչ։ Բառուայէն Պոլոնիա փոխադրութենէն վերջ զոյգին սէրը սկսաւ պաղել։

Ցամախակի կռիւներ և արտասուքից տեսարաններ հետեւեցան, և երբ վերջապէս կոմսուհիին սէրը ա՛լ պաղած էր, Տքթ. Սէքի դարձեալ երեւցաւ տեսարանին վրայ։ Կոմսուհիին փէչին ետեւէն ինկաւ, ու վերջապէս եղաւ անոր հոմանին։

Ժամանակ մը կոմս և կոմսուհի Պոնմարթինի իրարմէ բաժնուեցան, բայց 1902 Ապրիլին սպանութենէն քանի մը ամիս առաջ, հաշտութիւն մը տեղի ունեցաւ։ Բայց լոկ ձեւակերպութիւն մըն էր, և ամսանուած չէր վերանաստատելու դժբախտ զոյգին ընտանեկան երջանկութիւնը։ Կոմսը երթալով անտանելի կ'ըլլար, և յայտնի բարեկամութիւն մը ցոյց կուտար իր կնոջ սպասուհի Բոզինա Պոնէթթի համար։ Ամէն օր կռիւ, կռիւ և արցունք, և կոմսուհին իր նեղութիւնները կը պատմէր իր եղբօր՝ Թուլլիո Մաւրրիի։

Այս պահուս էր որ Թուլլիո միտքը դրաւ իր քրոջը ազատիչը ըլլալ։ Իր խոստովանութեան համեմատ, դործին վրայ խորհրդակցեցաւ Տքր. Սէքիի հետ, և յետոյ իրենց ծրագրին ընկեր առին Տքր. Նալտին և սպասուհին։

Կոմս Պոնմարթինի իր կինը արտասանման պիտի դրկէր, բայց քանի մը օր Վենետիկ անցուցին։ Օգս. 28ին կոմսը Պոլոնեը դարձաւ, ուր տեղի ունեցաւ սպանութիւնը։

ԲԱՄԳԱԿ
Երկկուաւ հեռագիր
Մրօթ 5.60

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԵՐԵՔ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ ԸՆԴՈՒՆՈՒԱԾ

ՐՈՐԹՍՄՈՒԹ, 15 Օգստ — Հաշտութեան բանակցութիւնները կը շարունակուին կանոնաւորաբար։ Երկու Նիստերու մէջ, Ճարոնցի և Ռուս պատուիրակները համաձայնեցան և ընդունեցին հետեւեալ երեք կէտերը, որոնք մաս կը կազմեն հաշտութեան պայմաններուն.

1.— Ռուսիա կը ճանչնայ Բարէայի մէջ Ճարոնական շահերուն գերակշռութիւնը և ասկէց ետք կը հրաժարի ամէն տեսակ ազդեցութենէ այդ երկրին մէջ։ Ճարոն իր կողմէ կը ճանչնայ Բարէայի տիրող վարչութեան գերիշխանութիւնը։ Ճարոն խորհուրդներ պիտի տայ, պիտի օգնէ Բարէայի և անոր կառավարութիւնը պիտի ամրոցնայ։

2.— Ռուսիա, ինչպէս նաեւ Ճարոն, ընդունելով Զինական հողին անբռնաբարելիութիւնը, համաձայնեցան պարպելու Մանչուրիան. ոչ մէկ մասնաւոր առանձնաշնորհում պիտի տան այդ երկրին վրայօք և ընդունեցին սա սկզբունքը թէ ամէն ազգ հոն հաւասար իրաւունք ունին վաճառականութեան և ճարտարարուեստի։ Մանչուրիա պիտի դարձուի Զինաստանի։

3.— Ռուսիա, ինչպէս նաեւ Ճարոն կ'ընդունին որ պէտք է Արեւելեան-Զինական երկաթուղին մինչեւ Խարպին յանձնուի Զինաստանի, փոխարէնը՝ երկնային կայսրութենէն առանալով անոր արժէքը, ինչպէս նաեւ Ճարոնի կողմէ նոյն երկաթուղիին համար եղած ծախքերը, ըլլան բուն իսկ գիծին համար, ըլլան կամրջներու կամ խնդուղիներու համար։ Եթէ Զինաստան չի կրնայ վճարել այդ գումարը, ուրիշ տէրութիւն մը պիտի կրնայ անոր մատակարարութիւնը ձեռք առնել անչարժ գրաւի մը փոխարէն։

Այս պարագաներուն հաստատուելէն ետք պատուիրակները սկսան Ձրդ պայմանին, այսինքն Լիաօթունկ թերակղզին մասին իրենց վիճաբանութեան։ Ընդունուեցաւ Լիաօթունկի վարձակալութեան Ճարոնի փոխանցումը։ Բորթ-Արթուրի և Տալնիի մասին որոշում մը արուած չէ դեռ։ Գալով 5րդ պայմանին որ է Սաղալինի յանձնումը, համաձայնութեան գալ կարելի չըլլալով, պատուիրակները որոշեցին զայն առ այժմ յետաձգել և նախ քննել մնացեալ պայմանները։

—Գ. Բոմուրայի քարտուղար Մ. Սաթօսա Պաշտօնական Զեկոյցը հրատարակեց. —Օգոստոս 14ին կէս օրէն ետքը տեղի ունեցած գումարումին մէջ պատուիրակները աւարտեցին Ճարոնի երեք պայմաններու վիճաբանութիւնը։ Վաղը նոր գումարում մը տեղի պիտի ունենայ։ Պատուիրակները համաձայնեցան Ճարոնական սա պայմաններուն վրայ. 1. Ռուսիոյ կողմէն Մանչուրիան բոլորովին պարպել։ 2. Նոյն նահանգին մէջ Ռուսիոյ ունեցած իրաւունքները ու առանձնաշնորհումները Զինու վերադարձնել և 3. Արեւելեան Զինական երկաթուղին թողուլ Խարպինէն սկսեալ։

— Ռիւթէր կը ծանուցանէ. —Թէև երկու պատերազմիներու միջև որ և է զինադադար չէ կնքուած, սակայն ռազմադաշտին վրայ զինուորական գործողութիւնները իրապէս դադրած են, հաւանօրէն սպասելով որ Բարթսմութի մէջ երկու տէրութեանց պատուիրակներուն միջեւ համաձայնութիւն մը գոյանայ։

— Ռուս պատուիրակ մը յայտարարեց որ բանակցութիւնները եթէ այս կերպով շարունակուին անպատճառ հաշտութիւն պիտի գոյանայ։

ԼՈՆՏՈՆ. — «Սէնդրըլ Նիւզ»ի Բորդսմութի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Ռուս և Ճարոնցի պատուիրակները համաձայնութիւն գոյացուցին արդէն երեք կէտերու վրայ։ Բարէայի մէջ Ճարոնցիք ո՛և է պաշտօնական դերակիրդիրք չպիտի ունենան։ Ռուսք պի

ԲԵՌԼԻՆ.— Ռուսիա ակրդ-ություն քով հաւանած է հաստատանել, ձաբոնի պահանջած պատերազմի ծախքերը, միայն թէ քանակութիւնը ճշդելու մասին հաւանական է որ զըժ-ուարութիւններ ծագին։ Այսու հան-դերձ կարդադրուած կրնայ նկատուիլ պատերազմական ծախքերու խնդիրը, որ ձաբոնի պայմաններէն ամենէն կա-ւեւորն է։ Ռուս պատուիրակները ամ-ենէն աւելի պիտի պնդեն Վլատիվոսթո-քի ամրութիւնը չքանդելու մասին։ Եթէ ձաբոնցիք հաւանին, հայտնեան կնքումը պիտի դիւրանայ։ Ռուս թեր-թերը չեն կարծեր որ բանակցութիւն-ները յաջողին։ Կ'ըսեն թէ ձաբոնի պայմաններուն կարեւոր մէկ մասը ա-նընդունելի է և Ռուսիոյ պատուոյն եւ արժանապատուութեանը կը դպչի, ո-րով կը յայտարարեն թէ Ռուսիա փո-խանակ այդ պայմաններով հայտութիւն կնքելու, լաւ է որ պատերազմը չա-րունակէ։

ԲԱՐԻԶ.— Զօր. Լինէվիչ կը հե-ռագրէ թէ կարգ մը էկտերուն վրայ ձաբոնցիք նահանջած են։ Այս լուրը Բարիզի մէջ զարմացում և յուզում պատճառեց։ Ոմանք, հաւատալով այդ լուրին կը պնդեն թէ հայտութեան բա-նակցութեանց վրայ ազդեցութիւն պի-տի գործէ։ Ուրիշներ ալ կ'ենթադրեն թէ ձաբոնցիներուն կողմէ պատրաստ-ուած ռազմական հնարք մըն է և ըս-կըզբնաւորութիւնը մեծ ճակատամարտի մը, որ Ռուսները պարտութեան պիտի մատնէ։ Հավասի եկած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Թուսմէն գետին վրայէն Ռու-սերուն քաշուելուն պատճառը այն է թէ ուզած են ճակատամարտէ զգուշա-նալ, որպէս զի մի' գուցէ առաջ գա-լիք որ և է ձախողուած անպատա-ղդեցութիւն մը ընէ հայտութեան բա-նակցութիւններուն վրայ։ Ձաբոնական հեծելազօրքերու ջոկատ մը, նախա-պարտաստական չարժում մը կատարելու նպատակով, յարձակեցաւ Անկ-Բուեանկ գանուող Մազոն վերջապահներու վը-րայ։ Այս ճակատամարտին մէջ Ռուսե-րէն 45 հոգի մեռան։ Ձաբոնցիք ալ 82 հոգի կորսնցուցին և ռուսական թնդա-նօթ մը գրաւեցին։

ԼՈՆՏՈՆ.—(Պաշտօնական).— Ման-չի անգլիական հաւաքաժինը, որ 11 զրահաւորներէ, 8 յածանաւերէ և բազ-մաթիւ թորպիլանաւերէ կը բաղկանայ, այս առտու ճամբայ ելաւ դէպ ի Պալ-թիկ, ուր ծանուցուած մարդանքները պիտի կատարէ։

ՎԻԵՆՆԱ.— Լտուարտ թագաւորը կէսօրէն ետքը կմտնէին ժամանեց, ուր իրեն կը սպասէր Ֆրանց Եոզէֆ կայսրը։ Նոտ սիրալիր ընդունելութենէ մը ետքը երկու վեհապետները միասին Իշլ գացին։ Անգլիոյ թագաւորը ճաշեց Աւստրիոյ կայսեր հետ և յետոյ կառքով զբոսնելու մը կատարեցին՝ ժողովրդական խուռն բազմութեան մը կողմէ մեծ խանդավառութեամբ ողջունուելով։ Լտուարտ թագաւորը, վաղը, Մարիէն-պատ պիտի ուղեւորի։

ԲԱՐԻԶ.— Մ. Ռուվիէ շնորհակա-լութեան հեռագիր մը ուղղեց Անգլիա՝ ֆրանսական նաւազներուն եղած հա-մակրական ընդունելութեանց համար։

ՆԻՒ-ՕՐԼԷԱՆՍ.— Դեղին տենդը հետզհետէ կը տարածուի։ Այսօր 15 դէպք պատահեցաւ։ Երէկ 11 հոգի մեռան։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԿՈՐԻՒՆ, ՎՐԴ. ԵՍԱՅԵԱՆ

Ե Ր

ԻՐ ԱՄԲԱՐՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Բեռայեն արժանայարգ անձնաւո-րութիւն մը հեռեւեալը կը գրէ մեզ ստի ցաւով.—

Մեծ հաճոյքով և հպարտութեամբ կարդացի Օրթագիւղի աւագերէց Տ. Սահակ Հօր այն հմտալից ու հիւթեղ յօդուածը, որով զարդարած էիք Մանչուսէի երէկուան թիւին Ա. էջը։ Ատուած այս կարգի քահանաներուն թիւը բազմացնէ, որպէս զի Հայ Եկեղեցին իր մէջ բուսած ընտանի ամբարիշտներէն կարող ըլլայ զերծ մնալ։

Ես սովորութիւն չունիմ Աբեւ. Մա-մուլ կարդալու և չեմ կարծեր որ Պոլսոյ մէջ ալ (չատ ցաւագա թիւ մը բա-ցառութիւն ըլլալով) այդ թերթը կար-դացողներ գտնուին։ Հետեւաբար ձեռքս չանցաւ այն սրբապիղծ յօդուածը զոր Ակնայ նորընտիր Պատր. Փոխանորդ Կորիւն Վրդ. գրած է եղեր։

Մինակ Տ. Սահակ Հոր պատասխանը ու մէջբերումները կարդալով մարմին փչաքաղեցաւ։ Իրա՞ւ է որ Հայ Եկե-ղեցւոյ վարդապետ մըն է այդ բաները դրողը։ Իրա՞ւ է որ Ակնեցիներու նման բարեպաշտ Հայ քրիստոնեաները հով-ուելու պաշտօն ունեցող վարդապետ մըն է այդ ամբարշտութիւններուն հե-ղինակը։

Մինչեւ ցարդ լուսամտութիւն ծա-խող մարդոց գրիչներէն շատ մը ա-տիզգիչ բաներ արտայայտուած էին, Եկեղեցւոյ ծէսերուն նկատմամբ, բայց հաւատալիքի համար ասանկ լիրբ սրբ-բապղծութիւն մը բնաւ չէր լսուած ո՛և է մէկու մը բերանէն։ Ի՞նչ ըսել է այս, այդ Կորիւն Վրդ. ըսուածը կա՛մ այն է որ խելքին դէկը կորսնցուցած է և կամ այն է որ զուտ անհաւատ մըն է։ Ասանկ մարդը ի՞նչ ընելու կը ղբր-կենք Ակն։ Հո՞ն ալ, ջերմեռանդ հա-ւատացեալներու ներկայութեանն ալ այս չափիչ ամբարշտութիւնները պիտի քարոզէ։

Եւ արդէն ուրիշ արդիւնք կարելի չէ ակնկալել այս ամբարիշտ դասանա-քը ունեցող մարդոց պաշտօնավարու-թենէն, քանի որ ո՛չ իրենց բաւար գիտեն և ոչ ալ թողածը։ Այսպիսիներուն ամբողջ նպատակը նոր բան մը խօսիլ և զլխենք հանրութեան ճանչցնել է։ Բարով իրերով չճանչցուէին։ Այս ինչ փորձանք է որ Հայ Եկեղեցին իր իսկ ձեռքով ծախու առաւ, կորիւններու նմանող վարդապետներ մուցանելով իր մէջ։ Մինչեւ հիմա լսուած, տեսնուած է որ ո՛և է կրօնքի մը, Եկեղեցիի մը կամ յարանուանութեան մը պաշտօ-եայ՝ ելլայ այսպէս իր Եկեղեցին հիմը քանդելու ձեռնարկէ։ Այս մարդը բա-ղդքական Եկեղեցին ալ չընդունիր, ո-րովհետեւ, ինչպէս Տ. Հօր մէջերումնե-ներէն կը հաստատուի, անիկա Ս. Եր-րորդութեան և այլ հաւատալիքներու ալ դէմ կը մեղանչէ իր տգիտութեամբ-բին ու տխմարութեամբը։

Հայ Եկեղեցին սանկ մարդու-պէտք չունի, ո՛չ ալ Ակնայ եկեղեցին ա-սանկ ամբարիշտի մը։ Պէտք է եկեղեցիէն դո՛ւրս վտարել զայն և իրեն համա-խոհները, քանի որ իրենք ո՛չ Եկեղեցիին հաւատալիքներուն հետ կապ ունին և ոչ ալ անոր նուիրականութիւնը յարգել գիտեն։ Քրիստոս արդէն ինքն իսկ կը պատուիրէ այս կարգի քար գայթակ-ղութեանները հեռացնել Եկեղեցւոյ անդամներէն։

Քաջայոյս ենք որ Կրօն. Ժողովը, առանց ժամավաճառ ըլլալու, անմի-ջապէս արժանի պատիժը պիտի տնօրի-նէ այս ամբարիշտ մարդուն որպէսզի Եկեղեցին ազատի ներքին ցեղէ մը, և ուրիշներու ալ խրատ ըլլայ որ հաս-կրնան թէ ի՞նչ ըսել է Եկեղեցիին նուի-րականութեանը դէմ հայհոյելն ու բար-բանջելը։

Ամէնէն տարօրինակը սակայն մեր կրօնաթերթին՝ այսինքն Լոյս պատ. լրագրին պահած զաքրիական լռու-թիւնն է։ Հայ Եկեղեցիին վրայ եղած սանկ անլուր յարձակումի մը պահուն պէտք չէր որ ինք անտարբեր գանուէր։ Արդեօք կրօնքը, հաւատալիքը, եկե-ղեցին խաղալի՞ կը նկատեն մեր Ար-մաշեան վարդապետներէ ոմանք։

Զէ՛, Եկեղեցին համբերութիւն մը ունի, մինչեւ մէկ ատիճան կրնայ ներ-ել։ անկից վերջ Քրիստոսի իրեն տուած զօրութիւնովը կը փոքէ կը հանէ իրմէն նոյն իսկ իր աչքը եթէ անիկա հաւա-տացեալները գայթակղեցնելու բնոյթ ունի։

Տէ՛ր Խրագիր, հաւատացէք որ այս կրօնական անտարբերութեան առջեւ Տ. Մանակ նոր տոգած հմտալից պաշ-պանողականը իսորչակէն ետք փչող զեփիւռի մը ապաւորութիւնը բրաւ հա-մայն Հայ Եկեղեցւոյ զաւակներուն վրայ։

Դարձեալ կը կրկնեմ, Ատուած բազ-մացնէ այսպիսի քահանաներու թիւը։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ՀԱՅՐԸ

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ

Ս. Պատրիարք Հայրը երէկ Խան Ժողովի Նիստէն վերջը Ազգ. Հիւան-դանոց գնաց այցելելու համար հան-ատուութեան թէ յարկաբաժինները և թէ Դ. թեւին Յակոբեաններու բա-ժինը որուն շինութեան ձեռնարկուած էր, ինչպէս գրած էինք։ Ն. Սրբազ-նութիւն ընդունուեցաւ տնօրէնէն, ճարտարապետ Յակոբ Ունճեան, Լեւոն Կիւրեղեան և Յակոբ Արապ-եան էֆ.ներէ։ Պահ մը հանգստանալէ վերջ այցելեց բոլոր յարկաբաժինները և շաքար բաժնել տուաւ պատասպար-եալներուն։ Ս. Պատրիարք Հայրը յե-տոյ այցելեց նաեւ լուացարանի բաժինը, ուր Աղանեան Յարութիւն էֆ.ի նախա-ձեռնութեամբ զետեղուած նոր մեքե-նան և նոր շինուած եփոցը աչքէ ան-ցուց և փորձեր կատարել տուաւ։ Հա-կանեխիչ ջեռանոց (էթիւվ) մը պիտի շինուի հանդուցեալ Յակոբ Գարամա-նեանի նուէրովը։ Լուացարանի հին հնոցը փլցուած է և նոր մը պիտի շինուի որ թէ լուացարանին և թէ բաղնիքին պէտք եղած տաք ջուրը պիտի մատա-կարարէ, այսպէս երկուքի տեղ մէկ հատ մը պիտի գործածուի։ Ս. Պատ-րիարքը հանդերձատունն ալ այցելելէ ետք, դարձեալ եկաւ տնօրինութեան յարկաբաժինը, ուր նիստ գումարած էին Հիւանդանոցի խնամակալութիւնէն Տիկ. Զարեհ Տիլկեր, տիկ. Սէֆէրեան և Օր. Միւհէնտիսեան։ Ն. Սրբազնու-թիւն ներկայ գանելով նիստին խրա-խուսեց անդամուհիները որ միշտ աշ-խատին և ջանան կարելի եղածին չափ թեթեւցնել հաստատութեան հոգերը։

Յետոյ գնաց Դ. թեւին՝ Յակոբեան-ներու բաժին շինութեան վայրը։ Շէնքին տեղը երկու մէթր փորուած է և մինչեւ շաբաթ այդ փորելու գործո-ղութիւնը աւարտելով, երկուշաբթի օր հիմնաքարը պիտի զետեղուի։ Նոր դեղարանին շինութեան համար հիմը ա-ռայիկայ շաբթու պիտի փլցուի։ Ճար-տարապետ Յակոբ էֆ. Ունճեան արդէն նոր դեղարանին ծրագիրը պատրաս-տած և ներկայացուցած էր Տ.էր. Պետրոս էֆ. Խորասանճեանի, որ իր հաւանութիւնը յայտնած և դեղարանին շինութեան համար գումար մըն ալ յանձնած էր Ս. Պատրիարք Հօր։ Ճար-տարապետը այսօր Խորասանճեան էֆ.ի հետ պիտի տեսակցի, շինութեան ձեռ-նարկելու համար։ Դեղարանը բոլո-րովին նոր ոճով և գիտական պահան-ջներու համաձայն պիտի կառուցուի։ Պիտի ունենայ նաեւ տարբերաժամ-թեան և ընդարձակութեան զատ զատ բաժիններ։

Գալով հաստատութեան եկեղեցիին շինութեան խնդրոյն, ան ալ երկու-շաբթի օր պիտի փլցնեն, որպէս զի գործադրութեան ճամբուն մէջ մնայ, քանի որ կանգուն եղած բան մը, ինչպէս դիտել տուաւ Ս. Պատրիարք Հայրը, ըլլայ նոյն իսկ անիկայ հինցած, երբեք շինութեանը չձեռնարկուիր, մինչեւ որ հինը չփլցուի։ Եկեղեցին, որ իր հիմակուան սեղը պիտի շինուի դարձեալ, ծիրգ այժմու բարձրութեան վրայ պիտի կառուցուի։ Ցամաքին առ-ջեւի կողմը բակ մը պիտի շինուի և բուն դուռն ալ պիտի գանուի փո-ղոցին վրայ, բոլորովին Հիւանդանոցէն զատուելու համար. իսկ դուռ մըն ալ պիտի ունենայ որ միայն հաստատու-թեան պատասխանատուներուն համար պիտի բացուի. այս վերջին դուռնէն ուխ-տաւոր չպիտի կրնայ մտնել։ Նոր եկե-ղեցիին համար այս կարգադրութիւնը բրած է Ս. Պատրիարք Հայրը, որպէս զի նախ Հիւանդանոցի մատուռը ուխտի գատ օր մը ունենայ և ուխտաւորի մը ըլլայ բոլորովին Հիւանդանոցէն ան-ջատ, երկրորդ՝ ներքին կարգապահու-թեան համար և երրորդ՝ յուզարկաւո-րութեանց համար. մեռելներու դա-գաղները որոնք Հաստատութեան դուռ-նէն դուրս կը հանուին միւս պատսպար-եալներուն աչքին առջեւ, այլ եւս դուրսի ճամբով պիտի տարուին։ Ն. Սրբազնութիւն այս կարգադրութեան առթիւ խոստացաւ նաեւ յատուկ օր մը որոշել թէ՛ Պատարագի թէ Խաչհան-գիստի համար։

Ս. Պատրիարք Հայրը պահ մը հան-գստանալէ և մեծարուելէ ետք, մեկ-նեցաւ Բերա իր բնակարանը։

∴ Արձանագրած Յակոբ էֆ. Ա-բաղեան երէկ Հիւանդանոցին մէջ գանուող Կիւլպէնկեաններու դամբա-րանը այցելեց, որուն համար ընդհանուր մտահրաման մը պիտի չինէ։

∴ Հիւանդանոցի զանազան մասե-րուն վրայ դրուելիք տիւատակարանները մօտերս պիտի զետեղուին իրենց տե-ղերը։

∴ Տնօրէնութիւնը կը խնդրէ մեզմէ ծանուցանել թէ մէկ քանի տիմարա-պահներու պէտք կայ անպատճառ։ Փափաքողները պէտք է դիմեն ուղ-ղակի Տնօրինութեան։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԸ երէկ գումարուե-ցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ նա-խագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր։ Ներկայ էին Տ. Գրիգորիս և փոխա-նորդ Սրբազանները, Սեբեան և Սան-տալեան Ա. քահանաները։ Եւ Տիգ-րան Եուսուֆեան, Գրիգոր Խարեան, Տիգրան Տէր Ներսէսեան և Մինրան Սեբեան էֆէնտիները։

1.— Զարանճագի և Զմկածագի վիճակը թափուր մնացած ըլլալով ա-ռաջն. փոխանորդ կարգուեցաւ Տ. Յով-հաննէս վրդ. Յակոբեան, որ կը գըտ-նուէր Արզրնի։

2.—Բէօթանեայի վիճակին առաջն. փոխանորդ կարգուեցաւ Տ. Վահան վրդ. Յակոբեան։

3.— Ժողովը տեղեկանալով որ Ակ-նայ գաւառ. վարչութեան պակասեալ անդամոց տեղ ուրիշներ ընտրուած եւ պատրիարքական անօրինութեամբ հաս-տատուած են իրենց պաշտօնին մէջ, յայտնեց իր հաւանութիւնը։

4.— Աֆիոն Գարահիսարի գաւառ. ժողովը, նախորդ առաջն. տեղապահ Աղանունի Տ. Մկրտիչ վրդ.ի պաշտօ-նավարութեան մասին գոհունակութիւն յայտնած և անոր եպիսկոպոսական ատ-իճանի բարձրանալը խնդրած էր։ Ժո-ղովը նկատելով որ Տ. Մկրտիչ վրդ. կոչուած է Եգիպտոսի առաջնորդական պաշտօնին, և թէ այս պարագային մէջ այլեւս տեղի չմնար նմանօրինակ խնդիր մը Աֆիոն Գարահիսարի վիճակին կողմէ մատուցուելու, որոշեց եղած խնդիրը երբ բարի վկայութիւն մը միայն նկա-տել անոր բարւոք ծառայութեան մա-սին և արձանագրել։

Ժողովը ասոնցմէ զատ զբաղեցաւ ուրիշ կարգ մը խնդիրներով։

ՊԱՐՍԻՑ Շահին ծննդեան տարե-դարձը ըլլալով, երէկ Տ. Գարբիէլ Սրբազան, ընկերակցութեամբ Արիս էֆ. Թէօճեանի, Պարսից դեսպան-ատունը գնաց և Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ շնորհաւորեց գործակատարը։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը շաբաթ իրի-կուն Պէօյիւքտէրէ Յարութիւն էֆ. Ասլանեանի բնակարանը պիտի երթայ և կիրակին ու երկուշաբթին հոն պիտի անցընէ։

Տ. ԴԱՆԻԷԼ ՎՐԴ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ, որ Խարբերդի Առաջնորդ ընտրուած էր, Սրուադէմի Ս. Պատրիարք Հօր վերջին մէկ որոշման համաձայն, հաստատուե-ցաւ Ժառանգաւորաց տեսչի պաշտօնին մէջ։ Այս նոր որոշումը հաղորդուած է յիշեալ վարդապետին որ մօտերս Լոնդ-ոնէն ճամբայ պիտի ելլէ Երուսաղէմ երթալու համար։

ՀԱԿԱՆԵԽԵՑԷՔ ԴՊՐՍՑՆԵՐԸ

Առողջապահութիւնը հսկանեխել կը թելադրէ ամէն այն վայրերը ուր բազ-մաթիւ անձինք կը համախմբուին։ Դպրոցներ մանաւանդ ուր հարիւրա-ւոր երեխեք տաք ալ և այլ ընտա-նիքներէ ու թաղերէ հաւաքուած՝ ամ-բողջ օրը կ'անցնին, ամենէն առաջ պէտք է որ հսկանեխուին ու ապահո-վին մասաղ մանուկներու առողջու-թիւնը։ Պարզ ալեւլ մը և կամ հասա-րակ ջրով լուալ մը բաւական չէ դի-տութեան պայմանները, պահանջում-ները գոհացնելու. այսօր ամէն մարդ գիտէ որ տարոյց և մեծերու յատուկ շատ մը տարափոխիկ հիւանդութիւններ կրնան չէզոքացուիլ եթէ հականեխիչ դեղերով անոնց մանրէները սպանուին։ Ամէն տուէլ տղաք կը հաւաքուին դպրոց ուր կրնայ ըլլալ որ տարափո-խիկ հիւանդութիւններէ և կամ ուրիշ ախտերէ վարակուած ընտանիքներու զաւակներ գտնուին։ Վարակուած պա-տահանութիւններէն փրկուելու և մատաղ մանուկները ձի հիւանդու-թեան մը չենթարկելու միակ միջոցը դպրոցները հականեխելն է։

Ասոր համար մեծ ծախսի հարկ չկայ. նոյն իսկ կառավարութեան հա-կանեխիչ պաշտօնեաները ձրիաբար և սիրայօժար կը հականեխեն ամէն դպ-րոց եթէ պաշտաճութեան սահմաններ-ուն մէջ դիմում ըլլայ անոնց։ Թա-ղականներու, Հոգաբարձուներու և Տնտեսներու պարտքն է զանց չընել այս նախազգուշութիւնը. ասոնք եթէ անիսկի գտնուին իսկ ծնողներ պէտք է որ փութան ու իրենց զաւակներուն առողջութեանը համար պահանջեն դպ-րոցներու հականեխումը, ինչ որ երկրին օրէնքն ալ կը տրամադրէ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Բ. օր Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյն մէջ հանդիսաւոր կերպով տեղի ունեցաւ հարսանեկան հանդէսը Դաւիթէ էֆ. Մաղլըմեանի Օր. Ա-բաքսի Ճամբազեանի հետ, կնքահայրու-թեամբ Մինրան էֆ. Թիլպէնճեանի։ Եկեղեցին լուսազարդուած էր։ Ներկայ էին Տ. Բարթողիմէոս արք.ին կողմէ Տ. Արիստակէս եպսկ., թաղին քարոզ-չի Տ. Հմայեակ եպսկ., Տ. Մկրտան Հայր և ուրիշ քահանաներ։ Երգեցո-ղութիւնը կատարուեցան յոյժ ներգաչ-նակ կերպով։ Զեռնտուութիւնը կա-տարեց հարսին տաներէց Տ. Պարգեւ Հայր, ապա Տ. Մկրտան Հայր գեղեցիկ խրատական մը խօսեցաւ։ Տ. Արիստա-կէս Սրբազան խօսեցաւ խնամալից քարոզ մը, որով բացատրեց ամուսնա-կան միութեան և խնամիական կապերու պարագաները, նմանցնելով ամուսնու-թիւնը ճամբորդութեան մը, և մաղթեց որ նորապսակ ամոլները այդ ճամբոր-դութիւնը անվնաս և երջանիկ կատա-րեն։ Հրաւիրեալները կ'ընդունուէին մասնաւոր հիւրընկալներու կողմէ։ Ի մէջ այլոց կը նշմարուէին թեսին ծնողք Տէր և Տիկին Նշան Մաղլըմեան և եղ-բայրը Ագրիպա էֆ. Մաղլըմեան, Տէր և Տիկին Թովմաս Եօրտանեան, Վահան էֆ. Եօրտանեան, Նշան էֆ. Տիւզէն-ճեան, Արշակ էֆ. Ունճեան, Գրիգոր էֆ. Մարգարեան, Միքայէլ էֆ. Քաջ-մաճեան, Տէր և Տիկին Դասպար Զի-բաղ, Յակոբ էֆ. Մալեան, հեռագր. և Թղթատարական վերատեսչութենէն Նաղըմ պէյ, և այլք։ Ընդունելութիւնը կատարուեցաւ Արմենտանոցին մէջ, որ այս առթիւ վայելչօրէն զարդարուած էր։ Հրաւիրեալները պատասխարուեցան։ Հարսը և փեսան ընդունեցին ջերմագին շնորհաւորութիւններ։ Ռափայէլ էֆ. շնորհաւորական բազմաթիւ հեռագիրներ ու քառտեր ընդունեց, և շնորհալի հարսը բաւական թանկագին նուէրներ։ Ներկաները յետոյ բազմաթիւ կառ-քերով ուղղուեցան Մաղլըմեանց բնա-կարանը, ուր խրախճանութիւններ կա-տարուեցան։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

16 Օգոստոս 1905

Հեռագրական գործակալութիւնը այս գիշեր Բարիզի Սակարանին դիները չհաղորդեց մինչեւ թէ՛ մամուլը դրուած պահուն։

ՐԷՍՄԻ

ՆԸՇԱՆ

Լէվազիմաթը ումումիկ տարէսի իքինճի չիւպէսինէ մէրպութ սէպղէ գօմիսիօնը ըէիսի միրիլիվա սատ. Նամի բաչայա թէպտիլէն իւչիւնճի ռիւթպէտէն Օսմանի նշանը ալիսի ինան պույրուլմուշ սըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԵԷՄԷՆԻ ԱՍՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ ՆՈՒԱՃՈՒՄԸ.—Եգիպտոսի էլ-Մուէյեդ լրագիրը Եէմէնի ապստամբներուն նուաճման վրայ հետեւեալը կը գրէ.— Միւչիր Ֆէյզի փաշա որ դէպ ի Սանաա իր դինուորական չարժումը կատարեալ յաջողութեամբ կը շարունակէ, բարձրադոյն պաշտօնաթներուն հեռագիրներ ուղղած է, որոնցմէ ուրախութեամբ կը տեսնուի թէ նուաճելով ապստամբ-ները, կը յառաջանայ և ապստամբները չկրնալով դիմանալ զինուորներուն քա-ջարի չարժման, կը փախչին։ Եթէ վեր-ջին օրերս Եէմէնի մէջ տարապայման տաք չընէր, Օսմ. զինուորները չատոց Սանաա մտած պիտի ըլլային։ Այսու-հանդերձ մինչեւ մէկ ամիս բոլորովին բնաջինջ պիտի ըլլան ապստամբները, որոնք Վեհ. Սուլթանին և Անոր արդարադատ կառավարութեան դէմ ընդվզելու ոճիրը գործած են։ Սեւնայն անկեղծութեամբ կը մաղթենք որ Օսմ. զինուորները յաջողին, վասն զի իսլամական կրօնքը կը տրամադրէ պատժել այն ապստամբները որոնք Վեհ. Սուլթանին և կայս. կառավարութեան դէմ բարոյատանալու մեծ մեղքն ու ոճիրը կը գործեն, մեղք մը և ոճիր մը որ Աստուծոյ հրամանին և Մարգարէին պատուէրներուն ալ հակառակ են։ Հետեւաբար կայս. կառավարութիւնը թէ՛ կրօնքի և թէ քաղաքականութեան տեսակէտով կատարելապէս իրաւունք ունի եէմէնի ապստամբներուն հանդէպ խիստ միջոցներու դիմելու։ Ամբողջ Ասիայի բոլոր իսլամները որոնք կրօնական նուիրական կապով կապուած են Վեհ. Սուլթանին, իրեն կրօնական պարտականութիւն մը կը համարին անկեղծօրէն Ամենակարողին աղօթել որ Օսմ. կառավարութիւնը յաջողի և յաղթական հանդիսանայ։

∴ Եէմէնի զինուորական զօրու-թեանց հրամատար Ֆէյզի փաշա կը հեռագրէ թէ Յունիս 30ին օսմ. զօր-քերը գրաւեցին Սանաայի ճամբուն վրայ Համի Կամիլան կարեւոր դիրքը 9 ժամուան ընդհարումէ մը ետք, երբ ապստամբները սոսկալուն ետ քաշ-ուիլ։ Օսմ. զօրքերը քաղաքի յարձա-կումներէ ետք գրաւեցին նաեւ Սանաայի ճամբուն վրայ և չրջակայքը բազմաթիւ բլուրներ, Մէֆիֆաքի բերդը, Սէվք-էլ-Խամիսի լեռները և մինչեւ Սանաայէ 10 ժամ հեռու բոլոր դիրքերը։ Ապստամբները մեծ կորուստներով փախան։ Տեղւոյն ժողովուրդին ապահովութեան և պատսպարման համար միջոցներ ձեռք առնուեցան։

ՊԱՐՍԻՑ ՇԱՀԻՆ ծննդեան տարե-դարձին առթիւ երէկ կէս օրին օսմ. պանդուխտաց Ընդանօթի 21 հարուած-ներ արձակեց։ Դեսպանատան մէջ հան-դիսաւոր ընդունելութիւն մը կատարեց գործակատար Մուսթաֆա խան։ Պաշ-տօնական մարմիններու կողմէ պատուի-բակութիւններ, հոգեւոր պետերու կողմէ ներկայացուցիչներ, և Պոլսոյ պարտիկ գաղութին երեւելիները շնորհաւորական այցելութիւններ տուին գործակատարին։ Դիշերը լուսավառութիւններ և խրախ-ճանութիւններ կատարուեցան դեսպա-նատան մէջ։

ՏԱՍԱՆՈՐԴԸ ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ՄԷՋ.— Բուսէլիի երեք նահանգներուն մէջ գործադրուած տասանորդի նոր դրու-թիւնը պիտի գործադրուէր նաեւ Անա-տոլուի մէջ։ Կառավարութիւնը այս առթիւ նախ հրաման ղրկած էր փորձել ծովեզերեայ նահանգներու մէջ, ինչ-պէս Այտընը, Պրուսա, եւայլն։ Բայց որովհետեւ տասանորդի վարձակալու-թիւնը սկսած է արդէն ամէն կողմ, և մասնաւորաբար կազմուած յանձնաժո-ղովներու համար բացարձակապէս ժա-մանակ չկայ մշակեալ գետիններու գնա-հատումին, նոյն կուսակալութիւնները տեղեկագրեցին Բ. Դրան թէ տասա-նորդի նոր դրութեան գործադրութիւնը, ակամայ, յետաձգուած է առաջիկայ տարուան։

ԳԵՐՄԱՆ դեսպան Պ. Մարշալ որ իր երկիրը կը գտնուի, երկուշաբթի օր Պոլիս կը հասնի։

ԱՆՑԱԳԻՐՆԵՐԸ.—Օսմ. երկիրներու մէջ մէկ նահանգէ մը ուրիշ նա-հանգ մը ճամբորդողը պարտաւոր է անցագիր առնել և այս օրէնքին հա-կառակ գործողները կ'ենթարկուին օրի-նական տարամ դրութեանց։ Ոստիկա-նութեան կողմէ թէեւ հոգ կը տարուի որ ամէն ոք անցագիրով ճամբորդէ, բայց նկատելով որ դարձեալ անկանո-նութիւններ կը պատահին, և չատեր առանց անցագիրի կը ճամբորդեն, երկրին խիստ շահերէն եղաւ թէ առանց անցա-գիրի ուղեւորութիւն կատարել չտրուի և թերացողները կամ թոյլատուները պատժուին։ Պոլիս ժամանողը, կամ մէկ կուսակալութենէն ուրիշ կուսակալու-թիւն մը գացողները երբ լուսն մը կամ պանդոկ մը իջեւանին, պանդոկապետը պարտաւոր է ճամբորդին անունը արձանագրել իր տոմարին մէջ, և անոր անցագիրը առնելով տանիլ յանձնել տեղւոյն ոստիկանութեան, որ պիտի քննէ զայն։ Նոյնպէս պանդոկապետ-ները պիտի արձանագրեն իրենց տոմա-րին մէջ թէ ճամբորդողը ո՞րքան ատեն պիտի մնայ։

ԹՈՒՐՔԵԻՊՈՒԼԿԱՐ թղթատարա-կան և հեռագրական պայմանագրին կնքման համար Պոլիս եկած էր Պուլ-կար թղթատարական և հեռագրական վերատեսուչ Մ. Սթոյանովիչ, որ երէկ առտու Սոֆիա մեկնեցաւ։

ԵԴԻՊՏՈՍԻ Խիվ Ապպաս Հիլմի փաշա Բարիզ ժամանեց ուր քանի մը օր մնալէ ետք պիտի մեկնի Վիեննա և անկէց պիտի դառնայ Պոլիս։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄՆԱՆԿՆԵՐԸ.— Սեանկ հոչակուե-ցաւ Պոլիս, Շերիֆ Փաշա Խանի տակը մանիֆաթուրայի վաճառական Մինրան Գարամանեան։

— Ծովային առեւտր. դատարանը մանկ հոչակեց Պոլիս, Զաք հաքնըլար վաճառական Լեւոն Փափազեանը։ Դա-տարանին անդամ Մարգար էֆէնտի ժիւժ քօմիսէր և Միսաք Թորոսեան ու Յովսէփ Էմիրա էֆ.ները առ ժամ. եայ սէնտիք կարգուեցան։ Առեւտր. Բ. Դատարանին կողմէ մանկ հոչակուած Զէնոպեան — Սամանճեանի գործին հա-մար դատարանին անդամ Բրգա պէյ ժիւժ քօմիսէր և փաստաբան Շէքիպ, Յովհ. Պարաեան և Յակոբ Գաղրի էֆ.ները առժամեայ սէնտիք կարգուե-ցան։ Թէրգեան-Դարամանեան մանկա-թեան հուսքաբ ալ դատարանին անդամ Ալի Բրիւտի էֆ. ժիւժ քօմիսէր և փաստաբան Սամուէլ Անասթասիատիս և Տիրան Երկանեան էֆ.ները առժամ-եայ սէնտիք կարգուեցան։ Դատարանը որոշեց որ Լեւոն Փափազեանի, Զեռ-նոբեան-Սամանճեանի և Թէրգեան Գաբամանճեանի վաճառականները կընդ-քուելով տեղերակները բերուին և ձեր-բակալուին ու բանտարկուին՝ եթէ չի կրնան երաշխաւորութիւն ցոյց տալ։

—Մանկ հոչակուեցաւ նաեւ Բերա Պալըք Բազար երկաթեղէնի վաճառա-կան Յակոբ Սահակեան։

ՄՈՒԼՈՒԵԻՆ ԱՂԷՏ.— 6 հոգի խեղ-դուած.— Մուսանիոյ չրջակայքը ծանր արկած մը տեղի ունեցաւ։ Մոլոր նա-ւակ մը ուր Մուսանիայէն 12 ճամբորդ-ներ կային փոթորիկէն չրջեցաւ։ Մար-դիկը ծով թափեցան, և յուսահատ, բաւական ատեն մաքառեցան ալիքնե-րուն դէմ։ Նաւավարը Սիւլէյման տա-տակի բեկորի մը չնորհիւ և գովելի դիւ-ցազնութեամբ ազատեց վեց հոգին, բայց միւս վեցը խեղդուեցան։ Փայտի բեկորին ապաւինած վեց հոգին ալիք-ներէն քշուելով Նասան Արմուտլու և դէպքը պատմեցին։

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ձղալ Օղլուի կողմը խարբերութիւն մը գործուած էր, ո-րուն համար ըսուած էր թէ հեղինակը Իզմիր Օթէլին մէջ ձերբակալուած է։ Այժմ կը տեղեկանանք թէ խարբան ձերբակալուած է Սիրքէճի Պարը-Սէ-ֆիտ օթէլին մէջ։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ԲԱՐԻԶ, 16 Օգոստոս.— Ռուս և Ճաբոնցի պատուիրակները ընդունեցին Գրդ պայմանը որ կը վերաբերի Լիաօ-Թունկ թերակղզին։ Նոյնպէս համա-ձայնած են Բորթ-Արթուրը ճաբոնցիներ-ուն վարձու տալու պայմանին վրայ։ Սաղալինի մասին վիճաբանութեան մէջ անհամաձայնութեան պատճառաւ նիստ-ը յետաձգեցին։

ՊԷՐԼԻՆ.—Կը վստահեցնեն թէ Մ. Վիթթէ հրահանգներ սուացած է Բեթ-թերսպուրկէն, որպէս զի առաջարկէ ճաբոնցիներուն, ամէնէն վերջը վիճա-բանիլ պատերազմական տուգանքի խնդրին վրայ։ Ռուսիա կը խորհի թէ ճաբոնցիներուն պիտի կրնայ բանակ-ցութեանց միջոցին, ուրիշ ձեւ փոխա-բերութիւններ ընել, ճաբոնցիները գո-հացնելու առթիւն։

ԼՈՆՏՈՆ.— Թոքիոյէ կը հեռագրեն թէ ճաբոնական մամուլը աւելի լաւա-տես է այժմ, Բորթսմութի բանակցու-թեանց բարւոք և արդիւնաւոր ընթաց-քին առթիւ։

ՎԻԵՆՆԱ.—

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹՎԵՐԹՕՆԸ — 45 —
ԳՐԵՑ ՍԱՖԻՎԸ ՆՍԸՆ — ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ ՍԻՄՈՆ ՉԻՕՄԼԻԷՐՃԵԱՆ

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԴԷՊԻ ԳԱՆԶԻ ԿՂԶԻՆ

ԻԶ.

ԻՍՐԱՅԷԼ ՀԷՆՏՍ

— Ա՛հ, դժբախտ նաւ մըն է այս Իսբանիոլան, յարեց Հէնտս, առանց իր առաջարկութեանը վրայ պնդելու։ Զարհուրելի բան է։ Պրիսդօլէն ինձի ու քեզի հետ այս նաւը նստողները մեռան։ Թե՛զ մարդիկ։ Այս պարագային վրայ մտածելը իսկ մարդուն սիրտը կտոր կտոր կ'ընէ։

Քանի մը վայրկեան մտածումներու մէջ թաղուելէ ետքը, աչքերը վերցնելով ըսաւ,

— Դիտե՞ս ի՞նչ պիտի ընէիր, Ժիմ, եթէ ազնիւ ըլլայիր։ Սալօնը պիտի իջնէիր չիլ մը գինի բերելու համար ինձի։ Այս բերածդ չատ զօրաւոր է ինձի համար։

Հէնտս այս խնդրանքը ըրաւ այնպիսի քաղցր չեչտով մը որ ընական չերեւցաւ ինձի։ Գալով իր պատմութեան, վայրկեան մը իսկ չհաւատացի։ Հէնտս գինին նախապատիւ կը համարէր ռոմէն։ Անշուշտ պատրուակի մը պէտք ունէր որպէս զի ես քանի մը վայրկեանի համար նաւամատոյցէն հեռանայի։ Բայց ինչ նպատակով։ Ասիկա չէի կրնար երեւակայել։ Աչքերը հիմակ իմ աչքերէս կը խուսափէին։ Մերթ դէպի երկինք կը վերցնէր ակնարկը և մերթ Օպրիէնի վրայ կը յառէր։ Եւ միշտ կը ժպտէր չփոթած ու ամօթանար դէմքով մը։ Եօթը տարու աղէկ մը իր պիտի տեսնէր որ զէշ խորհուրդ մը կը յղանար։

Անմիջապէս պատասխանեցի, վասն զի կ'ուզէի օգտուիլ առաւելութենէս, և այնքան ապուշ մէկէ մը, որպիսին էր Հէնտս, դժուար չէր ինձ համար ծածկել կասկածները զոր իր խնդիրքը արթնցուցած էր իմ մէջս։

— Արդարեւ գինին ռոմէն աւելի աղէկ պիտի գայ ձեզի, պատասխանեցի։ Ներսմա՛կ դինի կ'ուզէք թէ կարմիր։

— Իրաւ որ, ընկեր, օ՛րն ալ ըլլայ հոգ չէ, բաւ։

— Լա՛ւ, երթամ չիշ մը Պորտոյի գինի բերեմ ձեզ, Մր. Հէնտս։ Ցուսամ թէ դժուարութիւն պիտի չքաշեմ գըտնելու։

Ասոր վրայ, սալօնին սանդուղքն իջայ կարելի եղածին չափ շատ աղմուկ հանելով։ Ցետոյ կօշիկներս հանեցի և ոտքիս մատներուն վրայ կոխելով մինչեւ յառաջակողմի սանդուղը գացի, և անկէ սկսայ դիտել։ Վստահ էի որ Հէնտս չէր կրնար սպասել դիս հոն տեսնելու, բայց Նորէն ամէն կողմերէն զգուշութիւններ ձեռք առի։ Կասկածներս շատ արդարացի էին։

Հէնտս սկսած էր իր ձեռքերուն և ծունգերուն վրայ սողալ։ Սրունքը, շարժած ատեն, սոսկալի կերպով կը ցաւէր, վասն զի ցաւի սկսայ ճիչեր կը խեղդէր։ Բայց դարձեալ յաղողեցայ, այսպէս քաշքշուելով, բաւական շուտով անցնիլ կամրջակէն։ Կէս վայրկեան չբլայ, հասաւ նաւուն ձախակողմին ջրածակերուն առջեւ ու չուտեցաւ։ Դարի մը մէջէն առաւ սկսողական տեսակ մը երկար դանակ, զոր խնամքով քննեց, մատներէն մէկուն վրայ անոր ծայրին սրութիւնը փորձեց և յետոյ բանկոնակին ներքեւ պահելով իր տեղը դարձաւ։

Դէպք եղածը գիտէի։ Իսրայէլ Հէնտս կրնար շարժիլ և դէնք մը ունէր քովը։ Եւ եթէ գիս վար դրած էր որպէս զի ինք այդ դանակը երթայ առնէ, ուրեմն այդ զէնքը մասնաւորապէս ինծի դէմ գործածելու համար առած էր։ Զկրցայ որոշել թէ ետքը ինչ պիտի ընէր, — արդեօք կը կարծէր թէ քաշքշուելով պիտի կրնար կղզին մէջէն երթալ մինչեւ իր ընկերներուն քով, եթէ ոչ մտադիր էր թընդանօթի հարուած մը արձակել իր ընկերներուն եմաց տալու և իրեն օգնութեան հրաւիրելու համար զանոնք։

Բայց կէտ մը կար որ շատ ստոյգ կ'երեւար ինծի, այսինքն թէ վախտ բան մը չունէի ցորչափ առագաստանաւը ապահովութեան մէջ չդնէին։ Մեր շահերը այս մասին հաւասար էին իրարու։ Թէ՛ ան և թէ ես կ'ուզէինք Իսբանիոլան խրած տեղել այնպիսի տեղ մը ուրկէ կարելի ըլլար ի հարկին ջուրին վրայ հանել։ Ցորչափ այս ծրագիրը գործադրուած չէր, ես անհրաժեշտ էի Հէնտսի համար։

Բոլոր այս բաներուն վրայ մտածելով հանդերձ անգործ չէի կենար։ Սալօն դարձայ մեկնիլ, կօշիկներս հագայ առանց աղմուկ հանելու, ձեռքիս եկած առաջին չիչը առի և կամրջակին վրայ դարձայ։

Հէնտս կիսովին պառկած էր այն տեղը ուր թողած էի զինքը, ծունգերը ծալած, աչքերը գոց, իբր թէ լոյսը խիստ ծանր բեռ մը ըլլար իր տկարութեանը համար։ Սակայն գլուխը վեր առաւ երբ մօտը գացի, գինին չիչը բացա վարժ մարդու մը պէս և խմեց մաղթաւորներ ընելով։ Ցետոյ քիչ մը ժամանակ անշարժ մնաց, և վերջապէս ծխախոտ հանելով դրպանէն, խնդրեց ինձմէ որ մաս մը տրեմ։

— Ծխամոլի մը չափ միայն, ըսաւ։ Դանակ չունիմ վաս որ կարեմ, և յետոյ այժ ալ չունիմ։ Ա՛հ, Ժիմ, Ժիմ, գործս վերջացած է, և կարծեմ թէ վախճանս մօտ է։ Ծամոն մը կտրէ, տաս։ Թերեւս վերջինը ըլլայ, վասն զի ճամբորդ եմ այս անգամ։

Ծխախոտին կտորը, զոր իրեն կ'երկարէի, առաւ, բերանը դրաւ և լուռ մնաց։ Քառորդ ժամէ մը լռութիւնը խզելով դիտել տուաւ ինծի որ մարկնթացութիւնը սկսած էր հիմա։

— Հրահանգներուս հետեւեցէք հիմա, նաւապետ Հէոքինս, բաւ անսանմանելի ժպիտով մը, և կ'ապահովեմ ձեզ որ առագաստանաւը ապահով վիճակ մը պիտի ունենայ։

Հաղիւ երկու մղոն տեղ ունէինք երթալիք, բայց դժուար ճամբորդութիւն մըն էր ասոնց, նախ՝ որովհետեւ այս խարսխավայրին մուտքը շատ նեղ էր, յետոյ՝ որովհետեւ արեւմուտքէն արեւելք կը բացուէր ու հարաւի կողմը կը կորանար։ Ուրեմն ծայրայեղ ճշտութեամբ ուղղելու էր նաւը ամէն արկածէ խուսափելու համար։ Կրնամ ըսել որ աղէկ կատարեցի պայծառս, և ստոյգ է որ Հէնտս լաւագոյն նաւուղղ մըն էր, վասն զի սքանչելի կերպով ուղեւորեցանք, իբր թէ մեր բոլոր կեանքին մէջ նաւ վարելէ զատ ուրիշ բան մը ըրած չըլլայինք։

Հաղիւ թէ անցքէն ներս մտանք, տեսանք որ ամէն կողմէ հողով շրջապատուած ենք։ Հիւսիսի ծովածոցին եզերքներուն պէս անտառաւոր էին, բայց այս ծովածոցին ձեւը բոլորովին տարբեր էր, աւելի երկար և աւելի նեղ։ Գետակի մը բերանին կը նմանէր աւելի, և արդարեւ ուրիշ բան չէր։ Մեր դէմը, հարաւային ծայրը, վտանգուած նաւու մը կմախքը կար, — խոյոր եւակայմ մը, որ տարիներէ ի վեր հոն մնացած էր, վասն զի ծովային լօռելով կամ խոտերով ծածկուած էր, և կամրջակին վրայ՝ թաւվեր արմատ բռնած էին ուրիշ տունկերու կամ խոտերու միջեւ որոնցմէ ոմանք ծաղիկ տուած էին։ Տխուր տեսարան, որ գէթ խարսխավայրին ապահովութիւնը կ'երաշխաւորէր։

(Շարունակելի,

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
ՊՕՂՈՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ
(Կայս. Բժշկական Վարժարանէն վկայուած)
Ցաւած ակռաները դիւրութեամբ կը հանէ առանց ո և է նեղութիւն պատճառելու։
Փոսած ակռաները կը բուժէ նոր մէթոտով և զանոնք կը լցնէ լանոկիով և միկեով։
Սիրհատական ակռաներ կը չինէ ոսկիէ ու չեն զանազանուիր բնականէն ո՛չ արտաքին երեւութով ո՛չ ալ ծամելու և համ տալու տեսակէտով։
Իւն դիմող յարգոյ յաճախորդները մեծապէս գոհ կը ձգէ և բերնի ամրողջ ակռաները, այսինքն վերի և վարի ատամնաշարերը ամրողջութեամբ կը չինէ միմիայն ԵՐԿՈՒ Օսմ. ոսկիի գինով։
Բ-ց ի կիրակէ, ամէն օր. ժամը 3էն 11, կը գտնուի Գանէ Գոբու. Գարագօլոն կից Աւստրիական յոգնասարային Գործակալութեան կեդրոնատեղին վերնայարկը էր Քիւ 4 դարմանատուր, ուր հիւանդները կը դարմանուին։ Դարմանատան դուռը ադիբերին քովն է։ 15 — 1

ՏՊԱՐԱՆ
ՍԻ
ՓՈՐԱԳՐԱՏՈՒՆ
ՋԳՕՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ
34, Կ. Պոլիս, Պապը Ալի Նաստէսի, 34
Գործատունս որ երկար տարիներէ ի վեր հաստատուած էր Սապահ Տպարանի կից, այս անգամ փոխադրուած է Պապը Ալի ճաստէսի թիւ 34։ Ցարգելի Դատաւորի և Պոլսոյի յաճախորդաց ճաշակին լիովին գոհացում տալու համար Եւրոպայէն յատկապէս բերել տուած եմ տպագրական մեքենայ մը և ամէն լեզուէ և ամէն տեսակէ նրբաճաշակ տառեր, մրցելու համար այս տեսակ հաստատութեանց հետ։
Կը պատրաստուի ամէն տեսակէ և ամէն լեզուէ վաճառականական պիտոյք, հրաւիրագրեր, մատեանք և ամէնաճաշակաւոր այցաքարթեր են.և.ն.։ Ասոնցմէ զատ փորագրատանս մէջ կը փորագրուին ամենանուրբ փորագրութիւններ, բժիշկներու և փաստաբաններու թաղէթներ, մետալներ և քաւուէնէ ամէն տեսակ կնիքներ և ասոնց վերաբերեալ զանազան տեսակ մեքենաներու ճոխ մթերք մը միշտ պատրաստ կը գտնուի գործատանս մէջ։
Դատաւորներէ բլլալիք յանձնարարութիւնք փութով և ուշադրութեամբ կը կատարուին։ Մէկ անգամ միայն Տպարանս և փորագրատունս այցելել բաւ է հաստատելու համար այն բոլոր առաւելութիւնները զոր ի դիրութիւն յաճախորդաց չեմ խնայեր միշտ ՄՐՑՈՒՄ, ՄԱՓՐՈՒԹԻՒՆ և. ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ։

ԻԼԱՆ
Թէրսանէի Ամիրէ չաիր սամն անպարը իւրն պիր սէնէ զարֆինտա լիւզումը օլան էքթիր միլիոն 12000 ճէտիտ զըլէ չաիր էլէ 25300 ճէտիտ գանթար սամանդն միանգամայն լեռնա օլընճաղընան, թարիպ օլանլարդն թէէմինաթ ագչէլէրինի վէ եռխոտ միւթէպէր քէֆալէթամէլէրինի միւսթաճրպէն ճուամատան մատատ պէհէր կիւն Շուբաի Պա՛ռիյէ լեվգիմ տարբեռնէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։
31 թէմուզ 321 3 2

Արապանը միւթէվէքֆա Եօ.կինին թէրէքէ՝ի Դամէթի ատկերիչէ Մահ. քէմէ՝ի մարֆէթիյէ թարրը օլունուղդանան միւթէվէֆֆաթ մէրգու